

FN-forbundets Nyhedsbrev

Årgang 5, nr. 5
August 2010

Indhold i dette nummer:

NYT fra FN-forbundet	2
Landsmøde 30. – 31. oktober 2010	3
Nyt fra Skoletjenesten – Nye ansigter og nye forventninger	5
Multilateralisme i skyggen af USA's midtvejsvalg.....	7
Lækager og seriøse sladrehanke <i>eller</i> : Sandheden er ilde hørt	10
FN-mærkedage med danske fingeraftryk.....	14
INTERNATIONALT OVERBLIK ved Henrik Døcker.....	24
BØGER anmeldt af Henrik Døcker.....	34

Deadline for stof til næste nummer af Nyhedsbrevet er 27. september 2010

Udgivet af FN-forbundet, Store Kongensgade 36, 4.th., 1264 København K, www.una.dk,
e-mail: fnforbundet@una.dk, ISSN: 1901-645X
Redaktion: Henrik Døcker, Torleif Jonasson, Anne Marie Wium-Andersen og Jørgen
Estrup (ansvarshavende)

NYT fra FN-forbundet

Verdens Bedste Nyheder

Vi kan faktisk gøre fattigdom til fortid! Mange danskere tror, at det er umuligt at få bugt med nøden og fattigdommen i udviklingslandene. Verdens Bedste Nyhed er, at det ikke passer.

FN, Danida og mere end 60 danske udviklingsorganisationer - inklusiv FN-forbundet - er fundet sammen i et helt nyt samarbejde for i fællesskab at bringe viden om alle de glædelige resultater ud til danskerne. Læs mere om kampagnen og de gode nyheder på FN-forbundets egen hjemmeside eller www.verdensbedstenyheder.dk

Vær med den 10. september

Den 10. september går samtlige organisationer bag kampagnen på gaden for at dele morgenbrød ud til danskerne - sammen med Verdens Bedste Nyheder. FN-forbundet vil stå på Kongens Nytorv mellem kl. 6.30 - 9. Du kan stadig nå at melde dig som frivillig - tilmeld dig direkte til tj@una.dk

2015 Stafet

FN-forbundets Københavnskreds vil også være at finde den 10. september på Gammel Torv i København mellem kl. 15.00 - 17.00, hvor deltagere skal konkurrere mod hinanden i hold i en

2015 Stafet. Meld dig som frivillig til Jane Finnerup Johnsen på finnerup25@yahoo.dk

Forandringer på Sekretariatet

Christine Stilling Jessen har forladt FN-forbundets sekretariat til fordel for en stilling ved Dansk Magisterforening. Vi ønsker dig alt mulig held og lykke fremover!

FN-forbundet i medierne

Interview med Torleif Jonasson i Radioavisen på P1 om FN's katastrofefond, CERF, 16. august 2010.

"Københavns Kommune tjener på konventionsbrud." Kronik i Politiken 16. august 2010 af Jørgen Estrup, Trine Perrou Mach og Marc Schade-Poulsen.

"Danmark nedprioriterer kampen mod tortur" af Tue Magnussen i Politiken 9. juli 2010.

Find det hele på vores hjemmeside på <http://www.una.dk/arkiv/nyheder>

Støt FN's katastrofefond

FN-forbundet samler ind i september til FN's *Central Emergency Relief Fund's* arbejde i Pakistan gennem Verdensføderationen af FN-forbund (WFUNA).

Landsmøde 30. – 31. oktober 2010

FN-forbundets landsmøde 2010 bliver afholdt lørdag den 30. og søndag den 31. oktober i **Kulturhuset Indre By, Charlotte Ammundsens Plads 3, 1359 København K.**

Landsmødet er åbent for alle medlemmer, og det er her, FN-forbundet diskuterer og prioriterer sit arbejde. Fra september og frem til den 15. okto-

ber kan du tilmelde dig via vores hjemmeside www.una.dk Det koster 175,- at deltage; 125,- for studerende og pensionister.

Deltagelse i Landsmødet forudsætter betalt medlemskontingent. Stemmeret opnås dog først 4 måneder efter indmeldelse (jf. § 3 i FN-forbundets vedtægter)

FORELØBIG TIDSPLAN:

Lørdag den 30. oktober

10.00-11.00	Indskrivning
11.00-13.00	Landsmødet åbnes af Landsformanden
	Godkendelse af forretningsorden, valg af dirigenter, landsmødesekretær(er), stemmetællere og redaktionsudvalg
	Landsformandens beretning – fremlæggelse og debat
	Økonomi
	Indkomne forslag: Fremlæggelse af forslag til udtalelser
13.00-14.00	Frokost
14.00-16.00	Eksternt oplæg om aktuelt emne
16.00-16.15	Kaffepause
16.15-18.30	Fremtidig virksomhed: Fremlæggelse af forslag til strategi- og handlingsplan 2011-2012
	Indkomne forslag: Fremlæggelse og behandling af forslag til vedtægtsændringer

Fremtidig virksomhed. Forslag til strategi- og handlingsplan 2011-2012 behandles

19.15-22.00 (senest) Middag

Søndag den 31. oktober

9.30-12.00 Valg af landsformand, næstformand og hovedkasserer og yderligere to medlemmer af forretningsudvalget

Indkomne forslag: Behandling og vedtagelse af forslag til udtalelser

Valg af 12 bestyrelsesmedlemmer og evt. suppleanter

12.00 Offentliggørelse af resultat af valg til bestyrelse.

12.00-13.00 Frokost

13.00-16.30 Fremtidig virksomhed: Behandling og vedtagelse af strategi- og handlingsplan 2011-2012

Valg af 26 repræsentantskabsmedlemmer og evt. suppleanter

Valg af to revisorer, en statsautoriseret og en parlamentarisk revisor

Eventuelt

Offentliggørelse af resultat af valg til repræsentantskab

Landsformanden afslutter Landsmødet.

Der vil blive indlagt en kaffepause søndag eftermiddag.

Nyt fra Skoletjenesten - Nye ansigter og nye forventninger

Skoletjenesten har over sommeren fået to nye koordinatører, Nicklaez Rasmussen og Rasmus Gyldenkerne Nielsen, der tager over efter Louise Pri, som skal et år på udveksling i Italien.

Af Nicklaez Rasmussen og Rasmus Gyldenkerne Nielsen

Vi har begge været aktive i Skoletjenesten siden marts 2010, men har dog allerede et særdeles positivt indtryk af Skoletjenestens materiale, hvad angår simulationsspil osv.. Endvidere har vi været meget glade for den imødekommehed og opbakning, vi har mødt på Forbundet i forbindelse med det løbende arbejde. Alt i alt har vi godt mod på den kommende tid i Skoletjenesten.

Vi har begge sammen med flere frivillige deltaget aktivt i forårets kommunikationskampagne med henblik på at skabe yderligere opmærksomhed blandt de danske uddannelsesinstitutioner om Skoletjenestens undervisningstilbud som supplement til elever med interesse for international politik, udvikling og FN. En indsats, der nu begynder at bære frugt, og de første ønsker om skolebesøg på både folkeskoler, gymnasier og højskoler begynder at tikke ind. Vi håber således, at Skoletjenestens instruktører kan give nogle af

landets elever nogle lærerige og tankevækkende oplevelser med oplæg eller simulationsspil, samt at vi frivillige også vil opleve udfordringer og erhverve brugbare erfaringer i forhold til formidlingen af internationale politiske, handels- og udviklingsmæssige spørgsmål til en blanded skare af elever fra 8.-9. klasse over 2.-3. g'ere til højskoleelever. En grundigere præsentation af Skoletjenesten forskellige undervisningstilbud findes på forbundets hjemmeside, hvor der også løbende vil blive opdateret nyheder om Skoletjenestens initiativer:

<http://www.una.dk/skoletjenesten>

Akademi for Talentfulde Unge

I sommerferien havde Skoletjenesten fornøjelsen af at frekventere det årligt tilbagevendende ATU (Akademi for Talentfulde Unge) på Nørre Gymnasium, hvor cirka 60 elever var samlet for over en uge at beskæftige sig med samfundsfaglige og humanistiske spørgsmål om stort og småt. I samme forbindelse var Skoletjenesten inviteret ud for at assistere med eksekveringen af spillet MiniMUN - en simulering af en session i FN's sikkerhedsråd omhandlende Israel-Palæstina konflikten. Således præsenterede eleverne i grupper af 4-5 de fem permanente medlemmer, 10 udvalgte ikke-permanente medlemmer samt konfliktens hovedparter Palæstina

og Israel. Spillet's mål er gennem talerunder og forhandlinger - i forsamlingen og i korridorerne - at nå frem til fælles resolutioner omhandlende humanitære og sikkerhedspolitiske spørgsmål i konflikten samt mulige fordømmelser af henholdsvis Hamas og Israels handlinger.

Alle deltagere var utroligt velforberedte, og de to instruktører fra Nyborg Gymnasium, der spillede rollerne som henholdsvis præsident og vicepræsident, behøvede ikke blande sig meget i forløbet, før forhandlingerne var i fuld gang. Eleverne måtte igennem 4 timers kværuleteri, inden de kunne nå til enighed om en fælles resolution - og det var høj intensivt til det sidste!

Efterfølgende interviewede vi to deltagere, der begge havde haft en positiv oplevelse af spillet. Alt i alt en god oplevelse, og vi håber meget at kunne deltage i næste års ATU - elevernes efterfølgende evaluering af forløbet var i hvert fald overvældende. Billeder fra ATU kan ses på hjemmesiden.

Efterårets aktiviteter

Nu ved sommerferiens afslutning bliver det spændende at se, hvor mange

der fortsat ønsker at deltage i Skoletjenestens arrangementer, samt hvor mange nye ansigter vi kan få tiltrukket i løbet af efteråret. Vi påtænker at udsende en annonce til københavnske videregående uddannelsesinstitutioner i løbet af efteråret med henblik på at hverve nye medlemmer. Endvidere håber vi også på, at kunne engagere de fleste af nuværende medlemmer i københavnerkredsens arrangementer angående de kommende 2015 måls forhandlinger i NY til september. Her vil blandt andet være tale om MDG-stafet til september og debatarrangement til oktober.

I løbet af efteråret håber vi desuden at kunne integrere Skoletjenesten bedre med resten af Forbundets aktiviteter, og også forhåbentligt kontinuerligt holde medlemmerne orienterede om vores initiativer, undervisningstilbud og oplevelser.

Mere information kan indhentes på hjemmesiden og konkrete spørgsmål kan stiles til fnforbundet@una.dk mrk. Skoletjenesten.

Multilateralisme i skyggen af USA's midtvejsvalg

Af Jørgen Estrup, landsformand i FN-forbundet

Når FN's 65. generalforsamling åbner i New York om en lille måned - 23. september - er den amerikanske valgkamp op til midtvejsvalget i november allerede i højt gear. Barack Obama og hans Demokrater kæmper for at fastholde flertallet i Kongressens to kamre og dermed muligheden for at fortsætte den reformlinje, som efter årtiers politiske kamp har åbnet det amerikanske sundhedssystem for millioner af ubemidlede borgere. Efter nogle amerikaneres mening nærmest udtryk for rendyrket - europæisk(?) - socialisme.

Det var håbet - ikke mindst blandt Obama's mange fans uden for USA - at en vedtaget sundhedsreform ville give den nødvendige politiske handlefrihed på det udenrigspolitiske område. Men sådan er det ikke gået. Det amerikanske vælgerkorps er dybt splittet og ikke mindst præget af den økonomiske krise. Bortset fra terrortruslen og soldaternes skæbne i Irak og Afghanistan er der meget lidt plads til 'resten af verden' i amerikansk politik på denne side af valget i november.

Det gælder ikke mindst den multilaterale dagsorden. Når FN's generalforsamling, med udtalt amerikansk opbakning, mødtes ekstraordinært i august for at drøfte oversvømmelseskata

strofen i Pakistan, så var det ikke kun af humanitære årsager og for at 'styrke koordineringen af FN's nødhjælp' - overskriften for mødet. Det var også udtryk for, at vitale amerikanske - og vestlige - interesser er på spil. Katastrofen truer med at destabilisere styret i Pakistan og styrke Taleban, hvilket kan få katastrofale følger for krigsførelsen i Afghanistan og for stabiliteten i hele regionen. Rigeligt eksplosivt stof selv i en amerikansk valgkamp.

En tilsvarende interesse fra amerikansk side skal man næppe vente, når 'Statuskonferencen om 2015-målene' afholdes 20. - 22. september umiddelbart før generalforsamlingens start. Selv om amerikanske medier plejer at stille nysgerrigt op, når New York invaderes af eksotiske udenlandske statsledere i FN-sammenhæng, så kan man frygte, at der ikke vil være megen sendetid for det afgørende budskab: Verden har nu kun 5 år til at nå de globale udviklingsmål, som 189 landes statsledere forpligtede sig til ved FN's Millennium-møde i 2000. 'Keeping the promise - United to achieve the Millennium Development Goals', som det hedder i overskriften til det første udkast til slutdokument, er trods Obama-administrationens erklærede multilaterale præferencer ikke en politisk topprioritet i USA.

Så meget desto vigtigere er det, at andre lande presser på for at fastholde den globale målsætning. Danmark har

påtaget sig et særligt ansvar ved via vores FN-ambassadør, Carsten Staur, at være fødselshjælper ('co-facilitator') for topmødets forhandlinger sammen med Senegal. I sit indlæg på Christiansborgkonferencen om 2015-målene 26.maj i år, arrangeret i fællesskab af FN-forbundets folketingsgruppe og FN-forbundet, understregede han, at kravet til medlemslandene er: 'Implementering, implementering, implementering - NU!', hvis målene skal nås.

Det kan lade sig gøre, men det kræver øget vækst og beskæftigelse i udviklingslandene og ikke mindst opfyldelse af mål nr. 8 - 'partnerskabet' - i form af øget udviklingsbistand. Der er - ikke mindst i økonomiske krisetider - lang vej fra 0,31 % af BNI i 2009 til de 0,7 %, som FN's medlemslande i 1970 besluttede skulle nås i 1975. Målsætningen er siden blevet bekræftet gang på gang, men de fleste donorlande og især USA halter fortsat langt efter. Med forårets reduktion endnu en gang af den danske bistandsprocent har regeringen ikke ligefrem givet vores FN-ambassadør større troværdighed i forhandlingerne om bistandens finansiering.

Udkastet til slutdokument - det såkaldte 'zero draft' - har været til forhandling siden begyndelsen af juni måned. Det foreløbige resultat, som Carsten Staur og hans senegalesiske partner rundsendte 28.juli, gav ikke anledning til optimisme, men tværtimod til så væsentlig bekymring, at danske NGO'er via NGO Forum og 92-gruppen i fællesskab besluttede at advare statsmini-

steren om de mulige negative konsekvenser. I brevet til Lars Løkke Rasmussen hedder det:

'Vi anerkender det foreliggende udkasts mange rigtige betragtninger og gode handlingsforslag. Men handlingsafsnittet ("An Agenda for Action") udgør ikke den konkrete og ambitiøse handlingsplan, som vi mener, er nødvendig for at sikre opfyldelsen af de otte udviklingsmål.'

Forhandlingerne om slutdokumentet blev genoptaget 25. august og meget kan naturligvis nås i de 4 uger, som endnu er til rådighed før mødets start. Når optimismen er begrænset, skyldes det imidlertid, at status fra 'zero draft' markerer klare tilbageskridt. Det gælder eksempelvis både den manglende vægt på landbrugsstøtte til småbønder og bæredygtigt landbrug, men også en udvanding af de mekanismer, som skal sikre at donorlandene lever op til bistandsmålsætningen på 0,7 % af BNI.

Det er prisværdigt at Danmark er trukket i førertrøjen for at fuldende den sidste etape frem imod målet i 2015. Men der er også en betydelig risiko for, at det viser sig at være 'mission impossible'. Selv så kompetent og dedikeret en 'gul trøje' som den danske FN-ambassadør kan vise sig at have for lidt bistand til at bringe feltet samlet til mål. Sporene fra COP 15 i København skræmmer, og heller ikke i denne omgang kan man regne med, at præsident Obama og USA kan sætte fart i proces-

sen. Det er der hverken politisk opbakning eller økonomisk råderum til.

Realiseringen af 2015-målene er en udfordring til FN's medlemslande i forening – fattige som rige. Men den største fare synes i øjeblikket at være, at de rige lande endnu en gang løber fra deres løfter om at skabe en fremtid, som giver plads og håb også for verdens fattige og sårbare samfund. FN's general-

sekretær sagde det meget præcist på G 20 topmødet i Canada i juni: 'Under any circumstances we must not balance budgets on the backs of the world's poorest people'.

Den danske regering kunne bære førertrøjen på vej mod 2015-målene med større autoritet og troværdighed, hvis man fjernede finanslovens netop varslede nedskæringer i bistandsprocenten.

Lækager og seriøse sladrehanke *eller*: Sandheden er ilde hørt

Moderne demokrati tilsiger åbenhed, men det er ikke uden omkostninger at tage bladet fra munden

Af Henrik Døcker

En amerikansk journalist ved navn Michael Hastings er blevet lagt på is af USA's forsvarsministerium, det magtfulde Pentagon: Han må ikke mere komme med det amerikanske militær til Afghanistan. Det var nemlig ham, der i bladet *Rolling Stone* - måske ikke ellers en førstehånds kilde til, hvad der rører sig i det amerikanske militærs top - gengav de mildest talt syrlige bemærkninger fra den daværende chef for USA-styrkerne i Afghanistan, Stanley McChrystal, der kom til at koste denne jobbet.

Men tendensen i det moderne, vestlige demokrati, anført af USA, er ellers helt klar, når det gælder staternes gøren og laden: Jo mere medleven, jo mere viden hos offentligheden, jo bedre! For hvor *magt* er koncentreret, lurer misbruget af denne lige under overfladen. Næsten borte er tidligere tiders *hemmeligt diplomati*, nu har flere landes udenrigsministerier (inkl. det danske) *offentligt diplomati*, ja ligefrem en afdeling for dette, der af uransagelige grunde er navngivet på engelsk.

Mange mennesker betragter det med andre ord som en borgers "gode gerning" at afsløre noget, som en myndighed bevidst eller ubevidst har holdt skjult. Stater og regeringer må tåle endog meget bidende kritik.

Denne efter nogens mening fortjenstfulde indsats beskrives dog ofte som *lækage*, hvormed klart angives, at "det ikke var meningen". *Wikileaks*, denne ganske lille gruppe ekstreme venner af ytringsfriheden, har med rette vakt gigantisk international opmærksomhed med offentliggørelsen af 92.000 amerikanske regeringsrapporter og -beretninger fra perioden 2004 til 2009 med bl.a. sensitive detaljer fra krigen mod Taliban i Afghanistan. Skal man le eller græde?

Men nu først lidt fra FN's egen arbejdsmark. Selv de, der arbejder i "godhedsindustrien", har "fristeren stående ved deres skulder". FN's indkøbskontorer og andre organer, hvorfra en lind pengestrøm flyder, tiltrækker sig interesse fra andre end Guds bedste børn. Men det er et evigt, penibelt spørgsmål, om en internationalt organisation skal offentliggøre "det snavsede vasketøj", altså spytte ud med detaljer, når noget er gået galt - og det er for den sags skyld også ganske vanskeligt, *hvor hårdt* man skal skride ind over for hidtil betroede medarbejdere, der har svigtet.

I USA med sine hårdtslående *muckrakers*, dvs. journalister, der som terriers afslører urent trav og fordækte dispositioner hos myndigheder, lader imidlertid ikke magtens udøvere længe i ro.

Afsløringer er undertiden skadelige

Generalsekretær Ban Ki-moon var i hvert fald ikke enig med den netop afgæede svenske FN-anti-korrupsionschef Inga-Britt Ahlenius (se Internationalt overblik). FN's egen efterforskningsenhed, der ikke har haft en permanent chef siden 2006, har i årevis været plaget af dårlig ledelse og har hyppigt været kritiseret for ikke at afsløre korrupsion. Der taltes i en ekstern evaluering af dette FN-organ om en "firmapolitik" (altså: udvidet overbærenhed, Red.) i efterforskningskontoret, som burde have ført til dets nedlæggelse. Dette kontor rensede således i 2004 FN-indkøbschefen Sanjay Bahel for en mistanke om - for passende modydelse - at have styret kontrakter til en million dollars til et statsligt indisk selskab. En særlig indsatsstyrke (task force), oprettet 2006, fik imidlertid rejst en ny sag på ham, og denne gang blev han dømt fængselsstraf for at have modtaget bestikkelse.

Med Wikileaks uoverskueligt store afsløring er hovedpointen nok lidt à la den viden, man har indhøstet ved åbning af mange arkiver i Øst- og Centraleuropa, inkl. det tidlige Sovjetunionen, efter at Jerntæppet gik op: Det vidste vi stort set i forvejen, men nu har vi et hav af detaljer, og nu er vi bekræftet i vores viden. Men vi har da gennem

Wikileak-afsløringen fået oplyst, at Taliban benytter transportable, varmesøgende missiler mod fly - et våben, som dog også de afghanske mujahediner brugte mod de sovjetiske styrker under disses intervention i landet i 1980'erne.

Den amerikanske efterretningstjeneste CIA har udvidet antallet af paramilitære operationer i Afghanistan. Fra 2001-08 betalte CIA hele Afghanistans kontraspionage og drev den ifølge rapporterne nærmest som et datterselskab. Det almindelige indtryk er, at det amerikanske militær undgår opmærksomhed omkring militære operationer, hvor der opstår civile (afghanske) tab. Det Hvide Hus' sikkerhedsrådgiver, general James L. Jones, har fordømt offentliggørelsen, som anføres at kunne bringe amerikanske soldaters liv i fare. For så vidt fornemmer man et ekko af den danske diskussion omkring offentliggørelsen af tidl. danske jægersoldat Thomas Rathacks såkaldte "jægerbog" (anmeldt i *FN-forbundets Nyhedsbrev* i sept. 2009). Nogle militærsagkyndige mente, at informationerne skadede, andre ikke. At en del civile afghanere er omkommet i forbindelse med kampe med Taliban overrasker ikke, men snarere at den amerikanske hær skjuler dette.

Modig russisk politimajor sagde Putin sandheden

Der er stadig mange, der er i tvivl om *hovedformålet* med de afsløringer, den australske "super-sladrehank" Julian Assange og hans lille Wikileaks-stab har foretaget. Få vil kalde dem journalister, færre idealister. Ligesom fransk-

mændene går så meget op i kunst, at man undertiden taler om "*l'art pour l'art*", kunsten for kunstens egen skyld, så kan man her få fornemmelsen af, at afsløringerne efter Assanges opfattelse har en berettigelse i sig selv. Men såvel stater som privatpersoner har behov for at holde visse informationer hemmelige. Udenrigspolitik og krig, eller måske snarere *planlægningen* heraf, må have krav på et mindstemål af fortrolighed. Med andre ord må der skelnes mellem afsløring af forbrydelser eller magtmisbrug og afsløring af *andre* dispositioner.

Lad os afslutningsvis beskæftige os med begrebet *whistleblowers*, disse modige sjæle, som tager bladet fra munden og informerer offentligheden om som regel myndigheders dulgte magtmisbrug, den gruppe mennesker, som man kunne kalde *seriøse sladrehanke*. De står jo også for en slags lækager, kan man sige. En russisk politibetjent, den 32-årige major *Aleksej Aleksandrovitj Dymovskij*, frembyder her et aktuelt eksempel på en modig en af slagsen. Han er gået mod strømmen og ville ikke vedgå, at "alle taler om korrupsion, men ingen gør noget ved det!" Da han påtog sig "at gøre noget ved det", fik han imidlertid for alvor ørene i maskinen.

Som det moderne menneske han er, lod han fabrikere en video, hvori han, direkte henvendt til ministerpræsident Vladimir Putin, åbent berettede, at han havde fortalt sin politikommissær, dér hvor han var ansat i Novirossiysk, en

by ved Det Sorte Hav, at politiet er korrupsion. Men dét var der ikke noget at gøre ved, lød svaret. Videoen blev mangfoldiggjort gennem *Youtube*, og det skønnes at over to mio. mennesker har set den. Den umiddelbare reaktion fra myndighedernes side var imidlertid: Afskedigelse af Dymovskij. Han blev såmænd også anholdt og sad seks uger i fængsel, sigtet for "tyveri af offentlige midler", inden sagen mod ham blev frafaldet.

Umiddelbart er der f.eks. ikke skredet ind over for politidirektørers bemærkelsesværdigt gode boligforhold - de dyre huse, de bebor, står iflg. Dymovskij ikke i forhold til deres løn (som ikke overstiger 150.000 kr. om året). Dog blev der foretaget en undersøgelse, men den afdækkede ikke noget magtmisbrug. Der blev ikke kastet lys over Ruslands endemiske korrupsionspraksis, hvorefter f.eks. politifolk antages dagligt at inkassere så og så meget i 'beskyttelsespenge' (eller hvad det nu kaldes), hvoraf en vis pct. ved ethvert vagtskifte overgives til en særlig betroet medarbejder, således at gevinsten fordeles til alle lag i politiet.

Nødvendige bremses på ytringsfriheden

Det blev ikke bedre, da én af Putins partifæller, Andrej Makarov, erklærede sig enig i, at russisk politi var gennemkorrupsion og gik så vidt som til at kræve, at halvdelen af Ruslands 1,2 mio. politifolk burde afskediges (noget lignende skete faktisk i Georgien for få år siden, samtidig med at de tilbageværende be-

tjentes løn blev forhøjet). Den russiske præsident Dmitrij Medvedev har imidlertid foreslået, at politistyrken reduceres med 20 pct., noget der foreløbig ikke har nydt fremme.

Som Makarov desillusioneret bemærkede: "Politiet véd med sikkerhed, at ingen rigtig kommer efter politiet, hvis en forbrydelse ikke bliver opklaret, lige så lidt som anholdelse og fængsling af en uskyldig, ja endog hvis vedkommende får prygl. Men stiller en privatperson sig op mod myndighederne, så er der ballade". Dymovskij har taget til orde for en landsomfattende antikorrupsionsbevægelse, én der når græs-rødderne. Man kan tilføje, at den gerne måtte være international, for striber af lande (en del har tidligere været omtalt i *FN-forbundets Nyhedsbrev*) er grebet af en uudryddelig korrupsionsbacille. Den opstår så snart mere vellønnede grupper af mennesker konfronteres med menneskehavet af fattige, men naturligvis også i magtens velhaverkorridorer, hvor gensidige vennetjenester (f.eks. for at slippe at betale skat) er blevet mere end en dårlig vane.

Ligesom man kan konstatere, at ikke *enhver* afsløring af en regeringsbeslutning eller -rapport er berettiget, må man indrømme selv magtens udøvere en vis privatlivsbeskyttelse. Men uden udstrakt presse- og ytringsfrihed ville alverdens regeringer og betydende forretningsimperier nådeløst kunne kue et næsten ubegrænset antal mennesker. Både presse, anklagemyndighed og domstole verden over bør nyde størst mulig uafhængighed. Men hvor der føres krig, og hvor der udøves terror, trues balancen mellem ideelle demokrati-principper og nødvendige sikkerhedsforanstaltninger hele tiden.

Den yderste åbenhed kan klart nok ikke gives, hvor dagligdagen skæmmes af snigmord, selvmordsattentater og klan-alliancer på tværs af en stats forpligtelse til at opretholde "ro og orden". Dette sidste udtryk har utvivlsomt en hul klang mange steder i f.eks. Irak og Afghanistan i dag. Steder, hvor kønnes ligestilling, individuel frihed og et alment menneskelig ansvar for *alle* er begreber uden indhold. Steder hvor begrebet "sandhed" er total ukendt.

FN-mærkedage med danske fingeraftryk

Fra 8. marts til UN WOMEN

af Tue Magnussen

De Forenede Nationer (FN) har mange mærkedage. Op imod 70. Og flere kommer nok til. En oversigt kan ses på <http://www.unric.org/da/fn-kalender> Ennemæssigt spænder man vidt fra menneskerettigheder over poesi til endog en dag for verdens bjerge eller - blandt de senest tilkomne - en diabetesdag, indstiftet i december 2006 og første gang markeret 14. november 2007.

Senest har FN's generalforsamling med henblik på at øge den offentlige bevidsthed om virkningerne af atomprøvesprængninger i februar i år vedtaget, at 29. august fremover bliver ny international dag mod sprængningerne. Den nye mærkedag er nødvendig for at minde om vigtigheden af at fremme fred og sikkerhed - et vitalt arbejdsområde for FN, der også indtager en helt central plads i FN-pagten.

Mærkedage med dansk fingeraftryk

Der er mange vigtige og især velmente dage, som i vekslende omfang bruges til at sætte fokus på mærkesager. Men så vidt vides har kun to af mærkedagene et dansk fingeraftryk.

Det drejer sig om dels anti-torturdagen 26. juni og dels om 8. marts. På dansk initiativ udråbte FN's generalforsam-

ling i 1997 den 26. juni til de Forenede Nationers internationale dag til støtte for torturofre. Det skete for at markere, at FN's konvention mod tortur på denne dato var trådt i kraft ti år før. Siden 1998 har anti-torturorganisationer bl.a. Amnesty International og det Internationale Rehabiliteringsråd for Torturofre (IRCT) globalt markeret dagen. I Danmark er det især Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT), der de seneste 13 år har markeret dagen i København.

8. marts som FN-mærkedag skyldtes ikke dansk diplomati, og de første skridt til en international kvindedag blev taget allerede 35 år før FN blev stiftet i 1945 (24. oktober 1945, som siden 1948 hvert år markeres som FN-dagen til minde om grundlæggelsen). Men initiativet til 8.marts udgik fra København.

International socialistisk kvindebevægelse

Det er i disse dage 100 år siden, at en af den socialistiske kvindebevægelses markante kvinder stod på talerstolen i Arbejdernes Forsamlingsbygning, det senere Folkets Hus, (opført 1897) på Jagtvej 69 - som siden blev kendt som Ungdomshuset inden bygningen efter politiets storm 1. marts skandaløst blev nedrevet 6. - 7. marts 2007. Det var 27. august, på andendagen af den internationale socialistiske kvindekongres med omkring 100 delegerede fra 17 lande, at

den tyske socialist Clara Zetkin, leder af det Internationale Kvindesekretariat i Stuttgart, foreslog indstiftelsen af en international kvindedag.

Allerede i 1907 samledes de socialistiske kvinder, der repræsenterede arbejderpartierne i datidens industrilande til den første internationale arbejderkvindekonference i Stuttgart. Konferencen blev - i lighed med kongressen i København i 1910 - holdt i forbindelse med II. Internationales kongres samme-steds. (II. internationale var arbejderpartiernes internationale organisation).

Den tyske arbejderkvindebevægelse havde taget initiativ til at indkalde til konferencen. Formålet med den første konference var at få skabt en fælles organisation for socialistiske kvinder i verden, så de kunne stå stærkere i kampen for forbedring af arbejderkvindernes vilkår både nationalt og internationalt. Resultatet af konferencens for-handlinger var grundlæggelsen af Det Internationale socialistiske kvindebu-reau med Clara Zetkin som leder. En international socialistisk kvindebevæ-gelse var blevet grundlagt.

De danske arrangører af kongressen i København 26. - 27. august 1910 var - den senere, første kvindelige minister udenfor Sovjetunionen - Nina Bang, *Socialdemokratisk Forbund* og Elisabeth Mac, formand for *Socialdemokratisk Kvindeforening* samt fra *De kvindelige trykkeriarbejderes Fagforening* Hildora Mouritzen (kasserer) og Henriette Cro-ne (sekretær). Der deltog 33 kvinder fra

den danske faglige og politiske arbej-derbevægelse.

Blandt de udenlandske deltagere var mange af datidens ledende kvinder in-denfor den internationale socialistiske kvindebevægelse, udover Clara Zetkin fra Tyskland, deltog også Alexandra Kollontai fra Rusland, Adelheid Popp fra Østrig, Dora Montefiori fra England og Kata Dahlström fra Sverige. I den finske delegation var de første fire kvinder, som nogensinde var blevet indvalgt i et parlament.

Elisabeth Mac bød som den danske vi-cepræsident for konferencen velkom-men til forsamlingen, hvorefter Guten-bergkoret sang en kantate med tekst af A.C.Meyer.

International kvindedag

I forbindelse med vedtagelsen af kvin-dedagen blev der på kongressens an-den dag udarbejdet en resolution, hvor det blandt andet hed: "*I forståelse med proletariatets klassebevidste politiske og faglige organisationer i hvert land arrangerer de socialistiske kvinder i alle lande hvert år en kvindedag, som i første række skal bruges som agitation for kvindevalgretten. Kravet må belyses i sin sammenhæng med den socialistiske opfattelse af hele kvinde-spørgsmålet. Kvindedagen skal have inter-national karakter og må forberedes omhyg-geligt.*"

Med en international dag mente man, at man lettere kunne intensivere sam-arbejdet mellem de (fag)organiserede kvinder og kvindelige partifæller i de enkelte lande, så man i fællesskab kun-

ne kæmpe for at bedre kvinders vilkår, der lod meget tilbage at ønske.

Der blev fastsat fire punkter, som man ville kæmpe for i forbindelse med dagen: Først og fremmest gjaldt det kampen for kvinders valgret. I 1910 havde kun kvinderne i Finland parlamentarisk stemmeret. Derfor arbejdede kvinderne både nationalt og internationalt på at opnå stemmeret på lige fod med mændene. En sej kamp, der bedst kan illustreres ved, at der i Danmark op gennem 1880'erne og 90'erne blev rejst forslag om stemmeret til kvinder, og de blev nedstemt gang på gang. Argumenterne var bl.a., at kvinder var uegnede til politisk arbejde pga. deres specielle psyke, og at man ikke skulle gøre ægteskabet til en politisk slagmark. I 1909 kunne kvinder endelig for første gang stille op og stemme til lokalvalg. Da danske kvinder i juni 1915 fik ret til at stemme og stille op til Folketing og Landsting, markerede det afslutningen på over 25 års uafbrudt politisk kamp for stemmeret.

For det andet stod kampen mod krigsfaren centralt i den kvindepolitiske kamp i årene op til, hvad der få år senere skulle vise sig at blive 1. verdenskrig. Endelig understregede man i grundlaget for kvindedagen kampen for omsorg for mor og barn samt kampen mod prisstigninger.

Forslaget om en international kvindeskampdag blev vedtaget med stor tilslutning. Inspirationen til forslaget om en international kvindedag kom fra de

amerikanske kvinder, der i deres beretning til kongressen foreslog, at der hvert år skulle holdes en international socialistisk kvindedag. I USA havde de socialistiske kvinder arrangeret en kvindedag for første gang i 1909, som demonstrationsdag i kampen for stemmeretten. Kvindedagen var blevet holdt i mange stater med stor tilslutning.

8. marts som dato

Der er i fremstillingerne af baggrundshistorien for 8. marts uenighed om, hvorvidt der på konferencen i 1910 i København blev fastsat en dato for afholdelse af Kvindernes Internationale Kampdag. Nogle kilder hævder, at det er tilfældet, mens andre mener, at det først var ca. 10 år senere, at 8. marts blev fast dato. Dagen blev da også afholdt på forskellige datoer i årene efter 1910. Som oftest var det på en søndag, som det var tilfældet i 1911, 1913 og 1914-16, da det var arbejderkvindernes eneste fridag.

Danmark, Tyskland, Østrig og Schweiz var de fire første lande, der markerede dagen allerede i 1911. I 1912 kom Sverige, Frankrig og Holland med og i 1913 afholdt Rusland og Tjekkoslovakiet for første gang den internationale kvindedag.

I Tyskland var kvindedagen fra starten en dag for de socialistiske kvindeorganisationer, specielt Socialdemokratiet tog dagen på sit program. Allerede det første år, 1911, fik kvindedagen stor gennemslagskraft med 40 forskellige

arrangementer og 45.000 deltagere i Berlin.

Den første kvindedag i Danmark blev holdt søndag 19. marts 1911, og avisen *Socialdemokraten* varmede allerede 11. marts i en artikel op til dagen således: "*Vi beder allerede nu Kvinderne om at ruste sig, saa de kan møde frem den Dag. Det er en Søndag Eftermiddag, og for Arbejderne saavel som for Arbejderhustruerne bør det være en Æressag, at de tusinde Pligter, som ellers Dag og Nat binder Kvinderne, den Dag et Par Eftermiddagstimer maa faa Lov at hvile, saa de ikke skal hindre nogen Kvinde i at komme af Sted.*"

Kan Mand og Hustru følges ad til Møderne, er det det bedste, og det vil de mangfoldige Steder kunne, naar Manden giver en lille Haandsrækning til Husarbejdet eller nøjes med at faa det lidt mere overfladisk gjort end ellers. Kan de ikke følges ad, fordi der er smaa Børn eller Syge, da maa det være Manden, der bliver hjemme."

Fredstemaet

Indtil 1915 var parolen: almindelig stemmeret til kvinder. Men fredstemaet tog derefter over, og blev i 1915 udtrykt på denne måde: *Socialistiske kvinder, samlede på Den internationale Kvindedag i København d. 7.marts, udtaler deres afsky for krigen og istemmer kvindernes krav om fred. Vi udtaler den faste fredsvilje, der råder i vort land, og vi føler os i overensstemmelse med millioner af kvinder i alle lande...*

1. verdenskrig 1914-18 satte i 1915 en stopper for det internationale samarbejde. Først i 1920, da det Internationale

Kvindesekretariat blev gendannet og stadig havde Clara Zetkin i spidsen, blev 8. marts fra 1921 fast dato for kvindekampdagen.

Det står ikke helt klart, hvorfor lige 8. marts blev den faste dato for afholdelsen af kvindernes internationale kampdag, men det kan skyldes flere større begivenheder: En nærliggende mulighed er, at 8.marts blev forbundet med amerikanske tekstilarbejderstrejker i 1857-58 og 1908, hvor kvinderne havde kæmpet for højere løn og bedre arbejdsvilkår. Men også de russiske kvinders demonstration 8. marts 1917, som af nogle historikere også fremhæves som en vigtig optakt til den Russiske Revolution i november 1917, blev brugt af de bulgarske delegerede som begrundelse for at lægge sig fast på 8. marts.

I de 100 år, der er gået, har markeringen af 8. marts afspejlet kvindebevægelsens op- og nedture, brydninger og konflikter og de politiske vinde, der har blæst. Det gælder både globalt og nationalt. I Danmark gjaldt det dengang kvinders valgret og socialisme. Siden er der sket en del.

Op igennem 1920'erne bliver kvindernes internationale kampdag ikke markeret i Danmark. Først i 1930'erne bliver festligholdelsen af dagen genoptaget rundt omkring i landet, først og fremmest af kommunistiske kvindeorganisationer. For 8. marts var arbejderkvindernes dag.

Kvindebevægelsen var splittet i en borgerlig og socialistisk del. I 1932 blev festligholdelsen af 8. marts genoptaget og for første gang fejret i flere større provinsbyer som bl.a. Ålborg, Esbjerg og Randers. I København blev arbejderkvinder opfordret til at møde op på Enghavevej for at protestere over den planlagte lønforringelse, som kom samtidig med prisstigninger på blandt andet brød.

Den internationale kvindekampdag blev ikke fejret i Danmark under 2. Verdenskrig. Dog fortælles det, at der i fængsler og koncentrationslejre blev holdt sammenkomster på dagen. Lige inden krigens afslutning, blev der i Albert Hall i London 8. marts 1945 afholdt en stor kvindekonference.

I Østeuropa og Sovjetunionen blev 8. marts efter 2. verdenskrig nok markeret, men dagen udviklede sig ofte nærmest til et sidestykke til den oprindeligt amerikanske Mors Dag, hvor man (eller rettere: mænd) gav blomster eller chokolade til deres mor, hustru, kæreste eller kvindelige kollegaer.

Mors Dag

Kort fortalt udviklede ideen om mors dag sig i samme historiske periode, men i det amerikanske: Mors Dag blev oprindeligt formuleret i 1872 som en hel ukommerciel dag, der også skulle være en dag, hvor ønsket om fred blev markeret. Det blev Anna Jarvis, som startede dagen til ære for det arbejde, som hendes egen - og alle andre mødre - udførte.

Dagen blev markeret første gang i 1907 og året efter afholdtes den første officielle Mors dag-gudstjeneste. I 1909 blev der oprettet en Mors Dags-komité. Ideen spredte sig hurtigt og i 1909 blev dagen markeret i ikke mindre end 45 amerikanske stater samt Puerto Rico, Hawaii, Canada og Mexico.

I 1913 vedtog Repræsentanternes Hus en resolution, der opfordrede præsidenten, regeringen og dens embedsmænd, m.m. til at bære en hvid nellike på Mors Dag. 8. maj 1914 vedtog Kongressen dagen som helligdag og officiel flagdag, hvilket proklameredes af daværende præsident Woodrow Wilson.

Mors Dag kom til Danmark i 1929. Den første Mors Dag i Danmark blev således søndag 12. maj 1929, hvor Mors dag komitéen", der var stiftet af rigsdagsbestjent Christian Svenningsen (1896 - 1979) og foreningen *De Allieredes Danske Vaabenfæller* deltog i en blomsterudstilling i Forum. Op til dagen havde foreningen omdelt 1.100 Mors dag plakater i København. Idéen var, at der på dagen kunne indsamles penge til støtte for krigsenker og mødre, der havde mistet en søn. Senere blev det *Mødrehjælpen*, der fik økonomisk støtte fra komiteen og Mors Dag-arrangementerne.

Også i Danmark udviklede Mors Dag sig snart til en kommerciel dag, der udover øget omsætning hos blomsterhandlere var kendetegnet af reklame og markedsføring af specielle Mors Dag - produkter. Blandt de kendteste er nok de platter, der siden 1969 blev fremstil-

let af porcelænsfirmaet Bing og Grøndahl. Der er tale om en samleserie, ligesom juleplatterne, der startede i 1895. Platterne forestiller en dyremor med unger og er udført i koboltblå underglasurfarve.

Markering af 8. marts genoptages

Mens Mors Dag gradvist vandt frem om end stadig mere kommerialiseret blev der efter 2. verdenskrig og i de følgende 20-25 år tilsyneladende ikke afholdt 8. marts arrangementer i Danmark. Dagen blev dog fejret 1960 i anledning af kvindekampdagens 50 års jubilæum. med et stort møde i festsalen i Folkets Hus i Rømersgade. Jubilæet blev holdt under et fælles budskab om, at man ville styrke samarbejdet med kvinder i u-landene.

Det var først i 1970'erne, at kvindekampdagen i Danmark for alvor blev genoptaget op og siden markeret tilbagevendende hvert år. Med den nye kvindebevægelse i Danmark i 1970'erne fik 8. marts en fornyet opblomstring. Rødstrømpebevægelsens politisering af det private, betød at også nye temaer som krop, seksualitet mv. blev taget op.

Samtidig forstærkedes det kvindepolitiske arbejde i fagforeninger med mange kvindelige medlemmer. I 1973 fik man endelig kravet om ligeløn indskrevet i overenskomsterne. Nye kvindeorganisationer bl.a. *Venstresocialisternes kvindegruppe* og *Kvindefronten*, der var tilknyttet det maoistiske Kommunistisk Arbejderparti (KAP), markerede sig stærkt. Og den nyfeministiske bølge

nåede helt ind i Dansk Kvindesamfund, der i 1969, efter årelang tøven tilsluttede sig kravet om fri abort, der blev lovfæstet i 1973.

Rødstrømpebevægelsen fejrede for første gang den internationale kvindedag i 1974 og som altid under sin hovedparole: *Kvindekamp er klassekamp* og *Klassekamp er kvindekamp*, der i Lesbisk Bevægelse blev til: *Lesbisk kamp er kvindekamp* og *Kvindekamp er lesbisk Kamp*. Efter at *Dannerhuset* i 1979 blev besat og indrettet til krisecenter, kom vold mod kvinder i fokus, og kvindedagen blev præget af militante demonstrationer under parolen: Tag natten tilbage.

Kvindefronten, der havde held med samarbejdet med fagforeninger og venstrefløjspartier markerede typisk 8. marts med paroler som: Alles ret til uddannelse, bekæmpelse af kønsdiskrimination, nej til nedskæringer i social- og sundhedssektoren og kvinders ret til arbejde og økonomisk uafhængighed. Da *Kvindefronten* året efter udgav sin 8. marts tale med titlen "*For en proletarisk kvindeorganisation*" lød man tæt på erklæringen fra Jagtvej 70 år før:

"Kvindefronten kæmper (...) mod undertrykkelsen, mod de forhold vi tvinges til at leve under som permanent arbejdskraftreserve, for kvindernes frigørelse og for styrkelsen af kvindernes deltagelse i den fælles kamp. De andre kvindeorganisationer og partier, der afholder 8. marts kæmper derimod en ligestillings- og kønskamp."

I løbet af 1980'erne og op gennem

1990'erne blev det socialistiske budskab nedtonet i nogle arrangementer og dagen har udviklet sig til en dag, som i dag spænder fra en mere traditionel politisk kvindekampdag til en ofte ikke-politisk kvindefestdag, som kvinder og kvindeorganisationer af forskellig politisk observans markerer.

FN markerer 8. marts

I midten af 1970'erne – 65 år efter at kvinderne på Jagtvej havde taget den første beslutning om en international kvindekampdag – begyndte de Forende Nationer (FN) at markere 8. marts.

Politisk havde FN siden sin start i 1945 med FN-pagten og Verdenserklæringen om Menneskerettigheder understreget målet om ligestilling mellem kønnene. FN-pagten forpligtede medlemslandene til at frelse kommende generationer fra krigens svøbe ...og at bekræfte troen på fundamentale menneskerettigheder, på menneskets personlige værdighed og værd, på mænds og kvinders ... lige rettigheder ... samt at fremme sociale fremskridt og højne levevilkårene under større frihed.

Formanden for Dansk Kvindesamfund Eva Hemmer Hansen kaldte i 1970 de første efterkrigsår for kvindernes tid. I bogen *Blåstrømper Rødstrømper Uldstrømper*, beskriver hun FN's menneskerettighedserklæring som en ligestillingspolitisk milepæl af de helt store: "*Kvindesagen sejrede i 1948. Sammen med de farvedes, de anderledes tænkende, de nationale mindretals, de underprivilegeredes, de besiddelsesløses sag.*"

I 1946 lykkedes det at få oprettet en *Commission on the Status of Women*, så ligestilling nyskabende blev et selvstændigt politikområde. Planen var ellers, at køn sammen med race, religion og andre diskriminationsområder skulle sortere under menneskerettighedskommissionen.

Med milepæle som konventionen om civile og politiske rettigheder fra 1966, konventionen om minimumsalder for ægteskab fra 1965 og især konventionen om eliminering af alle former for diskriminering af kvinder fra 1989 samt konventioner mod trafficking og resolutioner om beskyttelse af kvinder i krigssituationer etablerede FN gradvist et konventionsmæssigt grundlag for at modvirke diskrimination, udbytning og udnyttelse af kvinder.

Men det er især siden 1970'erne og frem til i dag at der er sket både en facettering og institutionalisering af kvindearbejdet eller -kampen i FN-regi.

FN's kvindekonferencer

FN's generalforsamling besluttede i december 1972 at udråbe 1975 til *International Women's Year* med en bredt favnende overskrift: Ligestilling, udvikling og fred. Trods et skrabet budget og et minisekretariat, voksede kvindeåret ud over alle bredder. FN's kvindeår blev så stor en succes, at det førte til et kvindedetiår og fire internationale kvindekonferencer.

Beslutningen om at markere kvindeåret ved en *World Conference of International Women's Year* i Mexico City blev mødt

med stor interesse og opslutning. Den officielle konference havde deltagelse af 133 stater og ca. 1.300 delegerede. Den alternative konference havde 5.000 deltagere.

Succesen i Mexico førte til en beslutning om at forlænge kvindeåret til et kvindetiår med endnu to konferencer: i 1980 i København, hvor den officielle konference havde deltagelse fra 145 stater og ca. 2.000 delegerede, mens den alternative konference havde 8.000 deltagere, og i 1985 i Nairobi, hvor den officielle konference havde deltagelse fra 157 stater og den alternative konference havde ca. 16.000 deltagere.

FN's 2.internationale kvindekongress fandt som nævnt sted i København. Det var en midtvejskongress i FN's kvindetiår, hvor deltagerne skulle vedtage et handlingsprogram for de næste fem år og underskrive CEDAW-konventionen, som Danmark endelig ratificerede i 1983, 73 år eller to generationer efter, at man på Jagtvej havde besluttet det programatiske grundlag for den internationale kvindekamp, som samtidig fik sin særlige dag. Man kunne også sige over 100 år efter, at Dansk Kvindesamfund i 1871 blev oprettet, 13 år efter rødstrømpebevægelsens start, og 8 år efter at ligestillingsrådet blev nedsat i 1975, hvor Danmark fik en ligestillingslov.

CEDAW-konventionen

Med ratifikation fra 186 af FN's 192 medlemslande er CEDAW-konventionen i øvrigt den mest ratifice-

rede FN-konvention. Til konventionen er tilknyttet en komité, som skal evaluere om medlemslandene opfylder konventionen. Til illustration kan man tage komiteens rapport om ligestillingstilstanden i Danmark fra august 2009, der indeholder både ros f. eks. af Danmarks tiltag over for handlede, prostituerede kvinder, men også en række kritikpunkter og forslag. Især er rapporten fuld af kritik af, at kvinder på Grønland og Færøerne ikke er omfattet af de rettigheder, som kvinder har i Danmark.

CEDAW kritiserer i øvrigt den danske stat bl.a. for underrepræsentationen af kvinder i politik på det kommunale niveau, løngabet mellem mænd og kvinder, udformningen af forældreorlov, situationen for gifte udenlandske kvinder med tidsbegrænset opholdstilladelse og ikke mindst den i øvrigt udskældte 24 års-regel. Tillige kritiserer man den manglende implementering af køns-mainstreamingsstrategier i det danske offentlige system, hvor kun 6 % af kommunerne har en sådan strategi og den manglende mainstreaming af lovgivning med mulige diskriminatoriske følgevirkninger som følge heraf.

Resultaterne af den forøgede fokus på kvindekampen fra midten af 1970erne var synlige: den internationale kvindegrundlov, CEDAW-konventionen, der blev præsenteret i København og en international handlingsplan for ligestilling, der blev udbygget fra konferencen i Mexico til konferencen i Nairobi for at finde sin endelige form i Beijing, der i 1995 var vært for den foreløbig største

kvindekonference med deltagelse fra 189 stater og 17.000 delegerede på den officielle og 35-40.000 deltagere på den alternative. Når det foreløbig ikke er blevet til yderligere egentlige konferencer siden Beijing skyldes det nok en frygt for, at en genåbning af handlingsplanen kan resultere i tilbageskridt, især når det gælder seksuelle og reproduktive rettigheder.

Selvom der ikke er afholdt yderligere kvindekonferencer i FN-regi, sker der alligevel fortsat både små og andre, mere markante fremskridt på kvindeområdet: I 1994 udnævntes en særlig rapportør mod vold mod kvinder. I oktober 2000 vedtog Sikkerhedsrådet den tematiske resolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed. Resolutionen, der regnes for en milepæl i Sikkerhedsrådets arbejde, fokuserer på kvinder som ofre og ressourcer i den brede vifte af faser under og efter væbnede konflikter, herunder konfliktforebyggelse og -løsning, fredsftaler, fredsbevaring, demobilisering og genopbygning.

UN Women

Senest har FN's generalforsamling i juli i år enstemmigt vedtaget at oprette en ny enhed for at styrke indsatsen for kvinder og pigers særlige behov. FN's enhed for ligestilling og kvinder - UN Women - er resultatet af flere års forhandlinger mellem FN medlemslande og internationale kvindebevægelser og skal samle arbejdet af 4 tidligere FN enheder: Division for the Advancement of Women (DAW, oprettet 1946), International Research and Training Institu-

te for the Advancement of Women (INSTRAW, etableret i 1976), Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women (OSAGI, etableret i 1997) og United Nations Development Fund for Women (UNIFEM, oprettet i 1976).

UN Women starter 1. januar 2011. Organisationen vil ikke erstatte, men styrke de øvrige dele af FN systemets indsatser og for eksempel UNICEF, UNDP og UNFPA vil fortsat have ansvaret for at styrke ligestilling og kvinders rettigheder indenfor deres respektive arbejdsområder. UN Women vil hovedsagligt blive finansieret af frivillige bidrag og af FN's generelle budget. Medlemslandene har fastsat 500 mio. dollars som minimum finansiering af UN Woman. Det er dobbelt så meget som den nuværende samlede finansiering af DAW, INSTRAW, OSAGI og UNIFEM.

I 1975 under det internationale kvindedår fejrede FN for første gang 8. marts. To år senere i 1977 vedtog FN's generalforsamling en resolution om en FN-dag for kvinders rettigheder og fred. Næsten som en gentagelse af den internationale kvindedag i 1910'erne lod man datoen være valgfri for medlemsstaterne i overensstemmelse med deres historiske og nationale traditioner. FN har selv markeret 8. marts som den internationale kvindedag siden 1975. Sædvanligvis sker det bl.a. gennem en erklæring fra Generalsekretæren (som - i parentes bemærket - altid har været af hankøn).

Da København med FN's kvindekonference i juli 1980 igen var vært for en historisk kvindekonference var 8. marts og den internationale kvindekampdag, der som ide blev undfanget på Jagtvej 70 år før, nu via mangfoldige møder og arrangementer blevet en global international mærkedag i FN-regi. I dag er 8. marts og kvindedagen blevet verdensomspændende og dækker på godt og ondt et bredt spektrum af synspunkter.

Tue Magnussen er cand.mag. og historiker. Han arbejder som koordinator i Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT) og er bestyrelsesmedlem i FN-forbundet.

Links til videre læsning:

www.modkraft.dk/spip.php?article721

[2;](#)

www.8marts2010.dk;

www.kvinfo.dk;

www.historie-

online.dk/special/8marts/index.htm;

www.arbejdermuseet.dk

www.un.org/ecosocdev/geninfo/wom

en/womday97.htm

INTERNATIONALT OVERBLIK ved Henrik Døcker

Afgående chef for FN's overvågnings- og anti-korruptionssenhed rettede kritik mod Ban Ki-moon

FN's generalsekretær Ban Ki-moon har udnævnt Verdensbankens tidligere øverste revisor, canadieren *Carmen Lapointe Young* til ny chef for FN's overvågnings- og anti-korruptionssenhed. Det skete i juli blot en uge efter, at den hidtidige chef, svenskeren Inga-Britt Ahlenius havde forladt jobbet samtidig med at hun i en 50 sideres rapport havde leveret et sviende angreb på generalsekretæren for at undgå at gå løs på ansvarlige for bedrageri inden for FN-systemet, bl.a. i indkøbsfunktionen. Ifølge rapporten, som oprindelige skulle være holdt hemmelig, sivede én mio. US-dollars dagligt ud af et pengeskab i et FN-kontor i Afghanistans hovedstad Kabul – dele af en bevilling på 850 mio. \$ til landets genopbygning og afholdelse af valg i perioden 2002-2006.

FN-overvågningskontoret (forkortet OIOS), der blev oprettet i 1994, skal hjælpes ud af den krise, der er indtrådt på grund af passivitet over for såvel korruption i egne rækker som diverse eksempler på nepotisme.

Valutafonden har slettet Haitis gæld og godkendt nyt lån til 60 mio. \$

Den Internationale Valutafond (IMF) har besluttet at slette al Haitis gæld til fonden, i alt 268 mio. \$ og yde det jordskælvsødelagte land et nyt lån på 60

mio. \$ med henblik på genopbygningen. Sammenlagt lovede en lang række

lande at yde lån og kreditter til 9,9 mia. \$ efter jordskælvet 12. januar. Heraf forventes 5,3 mia. \$ at være anvist i løbet af det næste halvandet år. De mange problemer med at få sat skub i genopbygningen er bl.a. afspejlet i den særlige Genopbygningskommission for Haiti, der ledes af den tidl. amerikanske præsident Bill Clinton og Haitis ministerpræsident Jean-Max Bellerive. De på deres side har været frustrerede over de høje gebyrer, som Verdensbanken tager for at administrere særlige Haitifonde såvel som bureaukratiske barrierer. I virkeligheden vil hovedparten af den lovede Haiti-bistand blive formidlet bilateralt og altså ikke gennem FN. Over én mio. mennesker bor stadig i telte i hovedstaden Port-au-Prince. Fordi myndighederne endnu ikke har bestemt, hvor materialet fra de mange ruiner skal hen, er rent faktisk kun fem pct. af de 20 mio. kubikmeter "jordskælvsaffald" blevet skaffet af vejen.

Kosovos selvstændighed fik blåt stempel fra Den Internationale Domstol

Skabelsen af nye stater i denne verden har normalt ikke noget med FN at gøre. Israel, der kom til verden ved en afgørelse i FN's Sikkerhedsråd i 1948, er i så henseende en undtagelse. Men *Kosovo*

blev hjulpet et godt stykke på vej, da Den Internationale Domstol i Haag i juli afgav sit ventede *vejledende responsum*, hvori det med en ikke uvant juridisk tilgang hed, at områdets uafhængighedserklæring fra 2008, hvorved det løsrev sig fra Serbien, *ikke* krænkede folkeretten. Sådanne dobbeltnægtelser er i stil med den begrænsede ros, der ligger i, at noget "ikke er så ringe" - blot en konstatering af, at folkeretten ikke har regler for lige den situation, og at en løsrivelse først og fremmest er noget *politisk*. Kun derfor foreligger ikke en krænkelse. Hertil kommer, at fire af de 14 deltagende dommere (fra bl.a. Rusland) stemte imod. Domstolen havde forud henvendt sig til FN's medlemsstater for at høre deres nærmere begrundede holdning til Kosovos selvstændighed - 35 stater, deriblandt Danmark, afgav et svar. Selv om tæt ved 70 stater nu har anerkendt Kosovo diplomatisk, har det ingen udsigt til at blive medlem af FN, eftersom et russisk veto fra det Serbien-venlige Rusland vil blokere for dette.

Sikkerhedsrådet har forlænget FN's Irak-mandat med ét år

FN's Sikkerhedsråd har forlænget FN's mission i Irak (UNAMI) med ét år indtil august 2011. Sigtet hermed er at bistå landet med dets bestræbelser på at tilvejebringe stabilitet og sikkerhed, og skaffe det en regering med deltagelse af en række partier. Fem måneder efter seneste valg har Irak endnu ikke fået en regering - ifølge generalsekretær Ban Ki-moon en uheldsvanger udvikling, som påvirker forsøgene på at få landet

til at slå ind på en demokratisk vej. "Det ikke alene underminerer tilliden til den politiske proces, men frister elementer, som er modstandere af overgang til demokrati", udtaler han.

Første dom over én af De røde Khmerers politiske masse mordere

Over 30 år efter at den cambodianske, mao-inspirerede bondebevægelse De røde Khmerer foretog sine politiske massemyrderier i slutningen af 1970'erne, blev én af dets uhyggelige bødler, den 67-årige Kaing Guek Eav, kaldet Duch, omsider idømt 35 års fængsel. Det skete i juli ved den semi-internationale FN-støttede særdomstol, der blev oprettet i 2003. Officielt blev 12.272 mennesker torteret og henrettet i fængslet Tuol Sleng, forkortet S-21, et tidligere gymnasium, der var blevet omdannet til en tilintetgørelseslejr i stil med nazismens under 2. Verdenskrig. Duch var chef for dette fængsel. I alt mellem 1 og 1,5 mio. mennesker i hele landet blev henrettet under De røde Khmerers rædselsregimente. Yderligere tre ledende figurer fra denne bevægelse, Nuong Cheng, Ieng Sary og Khieu Samphan, ventes tiltalt for domstolen. Overordnet blev Duch, der tilstod sit omfattende barbari, dømt for forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser. Dvs. forbrydelser, som henhører under grove krænkelse af *den humanitære folkeret*.

Kosovos tidl. ministerpræsident skal atter for straffetribunalet i Haag

Over to år efter at straffetribunalet vdr. Eksjugoslavien frikendte *Ramush Hara-dinai* for anklager for drab, voldtægt og tortur, skal han atter for dette tribunal. Den tidligere ministerpræsident i Kosovo genanklages, fordi han har intimideret vidner, hvorved han underminerede sin sag og udløste en rettergangsfejl. Det skal derfor opklares, om han blev frikendt med urette. Trusler mod vidner har også forekommet i andre sager mod serbere, kroater og kosovarer for disses rolle i borgerkrigene på Balkan i 1990'erne. Denne sag, som også omfatter genanklage mod to andre kosovarske militære kommandanter, Idriz Balaj og Lahi Brahimaj, betegnes imidlertid som særlig alvorlig.

Den humanitære hjælp i verden faldt 11 pct. i 2009

Den globale humanitære bistand faldt med 11 pct. fra 2008 til 2009, nærmere betegnet fra 16,9 mia. \$ til 15,1 mia. \$, fremgår det af en rapport fra forskningsenheden *Development Initiatives*, der er hjemmehørende i Storbritannien. Faldet i hjælp var særlig mærkbart fra Australien, Japan, Irland, Spanien, Holland og EU. Billedet kan dog ændre sig, når endelig tal forekommer ved slutningen af året. Blandt de mange oplysninger, rapporten giver, er, at fødevaresektoren er steget til at blive en meget betydelig del af den humanitære bistand med 4,5 mia. \$, dvs. fire gange så meget som i 2006, at Saudi-Arabien var den femtestørste donor i 2008, at Sudan

var den største modtager af humanitær bistand i 2008 (med 1,4 mia. \$), og at FN's centrale Nødhjælpfond (CERF) i stigende grad bruges til at kanalisere hjælpen.

Congo får milliarder af dollars i gældslettelse fra Valutafonden

Den Internationale Valutafond (IMF) har stillet 12,3 mia. \$ til rådighed for Den demokratiske Republik Congo som anerkendelse for dens bestræbelser på at bringe reformer såvel i styreform som økonomi. Landet betaler for tiden 300 mio. \$ af sin udlandsgæld af om året. Det vældige, mineralrige land, indtil 1960 belgisk koloni, er dog fortsat plaget af kampe og uro, som FN-styrken, hidtil kaldet MONUC, forsøger at mildne ved hjælp til den hårdt ramte civilbefolkning. Som generalsekretær Ban Ki-moon har meddelt, ændrer denne styrke nu navn til MONUSCO, dvs. FN's Stabiliseringsmission i Congo - dens mandat udløber i juni 2011.

Storbritanniens højesteret: Vore soldater falder ikke under europæisk menneskeretsbeskyttelse uden for Europa

Den britiske højesteret har i en dom fastslået, at britiske soldater, der kæmper uden for Europa, ikke er beskyttet af den europæiske menneskerettighedskonvention. Pårørende til den afdøde skotske menige Jason Smith, som sagen drejede sig om, vil muligvis bringe sagen videre til Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg for at få omgjort afgørelsen Smith døde af et hedeslag i den irakiske ørkenby Al

Amarah i august 2003, nogle måneder efter at amerikanske styrker styrkede diktatoren Saddam Hussein. Påstanden i sagen var, at Smiths overordnede havde udvist forsømmelighed. Flere forsøg er gjort på at gå i rette med militære myndigheder ad rettens vej.

To domme for folkedrab ved Eksjugoslavien-tribunalet

To serbisk-bosniske officerer, den 53-årige oberstløjtnant *Vijadin Popovic*, og den 70-årige oberst *Ljubisa Beara*, er ved Straffetribunalet vdr. Eksjugoslavien i Haag blev idømt livsvarigt fængsel for deres deltagelse i massakren i Srebrenica i 1995, hvor 8000 bosniske mænd og drenge blev myrdet af serbisk-bosniske styrker. De planlagde massedrabene, sørgede for transport, rekrutterede folk til at foretage drabene, udpegede henrettelsessteder og sørgede for etablering af massegrave. En tredje bosnisk-serbisk officer, den 52-årige *Drago Nicolic*, hjalp til og idømtes 35 år fængsel. Fire andre tiltalte idømtes 13 til 19 års fængsel for forbrydelser mod menneskeheden.

FN opfordrer til styrket indsats mod organiseret og transnational kriminalitet

FN's Kontor for Rusmidler og Kriminalitet (UNODC) opfordrer i en rapport til mere og bedre organiseret samarbejde omkring bekæmpelsen organiseret kriminalitet. "Truslen herfra er ikke kun økonomisk", påpeger direktøren for UNODC, Antonio Maria Costa. "Kriminelle øver indflydelse på parla-

mentsvalg, på politikere, ja på staternes magtbaser og endog på militæret" I Europa alene er f.eks. 140.000 mennesker blevet udsat for menneskehandel (læs: seksuel udnyttelse), hvad der angiveligt giver bagmændene et udbytte på 3 mia. \$ om året, heroinmarkedet generer skønsmæssigt 20 mia. \$. I Rusland dør 40.000 unge mennesker af en overdosis om året.

Streng dom over colombiansk oberst noteret med tilfredshed af FN

Effektiv retsforfølgelse af skyldige i alvorlige forbrydelser hører i Latinamerika til sjældenhederne. Velkendt er, at mange gerningsmænd for politisk inspirerede drab, tortur og forfølgelser nyder reel straffrihed. Da den colombianske oberst Luis Alfonso Plazas Vega i juni blev idømt 30 års fængsel for 11 landsmænds 'forsvinden' i Bogotá i 1985, betegnede det af FN's højkommissær for menneskerettigheder Navi Pillay som "historisk" og et vigtigt skridt i kampen mod *impunitet* (straffrihed). Hun opfordrede imidlertid den colombianske regering til at beskytte dommeren mod repressalier. De 11 arbejdede alle i et cafeteria og omkom efter alt at dømmes i forbindelse med at Colombias hær stormede landets højsteretsbygning, der forinden var blevet besat af guerillaer fra en styrke kaldet M-19, og hvorunder flere hundrede mennesker, deriblandt 40 dommere, var blevet taget som gidsler. Mindst 100 omkom under den dramatiske aktion. Pillay understregede, at staterne under deres beskyttelse af egne borgere må respektere fundamentale individuelle

rettigheder, og at borgeres forsvinden under ingen omstændigheder kan retfærdiggøres, selv under ekstreme forhold.

Colombias sikkerhedsstyrker begår nu færre drab, men stadig for mange ifølge FN

Skydelysten hos Colombias sikkerhedsstyrker er reduceret, men ikke nok, fremgår det af en rapport fra FN's særlige rapportør om udenretslige henrettelser, professor Philip Alston. Konfronteret med flere årtiers bortførelser, terror og drab fra de to guerillabevægelser FARC og ELN, har der i de væbnede styrker udviklet sig en dræberkultur, hvor antallet af dræbte "fjender" gav prestige. Dette har ført til, at mange soldater har lokket deres ofre til øde steder alene med henblik på at dræbe dem. Drabene camoufleres som "død i kamp" eller "død under flugt", og blev sjældent undersøgt nærmere, således at ugerningerne næsten altid forblev ustraffede. Tidligere paramilitære krigere tilkendes alt for vid straffrihed, og nogle af dem fortsætter i realiteten som væbnede grupper. Alston opfordrede kraftigt til kontrol og retsforfølgning af skyldige i drab.

Straffrihed for drab i Ecuador må op-høre, siger FN

Når kun én pct. af drabene i et land opklares, og gerningsmanden dømmes, er man tæt på retsløse tilstande. Senest har FN's rapportør om udenretslige henrettelser, professor Philip Alston gået i rette med Ecuador - om end fæ-

nomenet: udbredt straffrihed for drab grasserer i bl. a. en stribe latinamerikanske stater, heriblandt Guatemala og Mexico. "Drabene udføres af lejemor-dere, undertiden af kriminelle bander, og er i stigen - siden 1990 er antallet pr. år fordoblet. Dvs. at der sker 20 drab pr. 100.000 indbyggere. Alston, der uden vederlag rapporterer til FN's Menneskerettighedsråd, har pålagt den ecuadoranske regering at betale kom-pensation til pårørende til de dræbte med udgangspunkt i hvad den særlige ecuadoranske sandhedskommission har afdækket om mange af drabene.

Omkr. 75.000 fortsat fordrevet fra deres hjem i Kirgistan

En måned efter de blodige sammenstød i det sydlige Kirgistan i juni er 75.000 mennesker fortsat fordrevet fra deres hjem. Oprindeligt tog 400.000 mennesker, herunder en større gruppe usbekere, flugten efter alvorlige uroligheder i byerne Osh og Alalabad. Der er fortsat udgangsforbud her om aftenen. Et betydeligt problem for en del af flygtningene er, at de har mistet deres personlige papirer, heriblandt skøde på deres ejendom. De hjemvendte forsøger at sætte deres delvist ødelagte huse i stand.

FN-styrken i Elfenbenskysten får ud-videt mandatet

FN's Sikkerhedsråd udvidede i juni mandatet for FN's styrke i Elfenbenskysten (UNOCI), således at styrken - sammen med de derværende franske styrker - kan kontrollere væbnede styr-

ker og våben-embargoen, beskytte civile og menneskerettighederne, særligt hvor de skønnes krænket over for børn og kvinder. Missionen er nu også beføjet til at bistå ved at organisere frie og retfærdige valg (de er gang på gang blevet udskudt, men er nu fastsat til 31. okt.), herunder bidrage til identifikation af vælgerne. Fremdeles skal UNOCI bistå ved afvæbning af kombattanter, demobiliseringen og opsynet med våbendepoter. UNOCI er nu tillagt så mange opgaver, at man kan tvivle på, at det kan løse dem, inden dets mandat udløber til nytår. Det blev oprettet i 2004, to år efter en borgerkrig var brudt ud. Styrken er i dag på ca. 8650 mand, hvoraf 1250 er politifolk, resten militære.

Amnesty opfordrer til skærpet kontrol med våbenhandel

Staternes manglende vilje og evne til at kontrollere transport af våben rundt omkring i verden øger risikoen for krænkelser af menneskerettigheder, hvis det da ikke ligefrem udløser krigsforbrydelser, fremgår det af en rapport fra *Amnesty International*. Organisationen har således sporet klyngebomber på skibe, registreret i Storbritannien og sejlet af britiske og tyske rederier på deres vej til Pakistan i perioden 2008-10. Det skete uanset, at disse to lande officielt havde forbudt såvel transport som brug af klyngebomber. Et andet eksempel er transport af maskingeværer og antitankvåben pr. fly fra Bulgarien til Paris, Nairobi og Kigali – for at have dem i Congo. Rapporten er betitlet "Våbentransportkontrol i våbenhandelstrak-

taten" – en hentydning til genoptagelsen af drøftelser i FN om vedtagelsen af en sådan traktat.

Ban Ki-moon ønsker hårdt pres på stater, som huser børnesoldater

Generalsekretær Ban Ki-moon har opfordret Sikkerhedsrådet til at træffe strenge forholdsregler over for stater og oprørsgrupper, som rekrutterer børnesoldater. Det gælder Somalia, Congo, Myanmar foruden oprørsgrupper i Congo, Myanmar, Filippinerne, Colombia, Sudan og Uganda. Der skønnes fremdeles at være 250.000 børnesoldater i verden. Der er flest i Congo. Børnene tvinges ind i de væbnede grupper, de agerer både soldater, spioner og menneskelige skjolde. Siden en FN-rapport om dette emne i 2009 er én oprørsgruppe, Burundis Nationale Befrielsesfront, kaldet Palipehutu-FNL, dog fjernet fra FN's liste over børnesoldater, idet alle børn her er blevet forenet med deres familier, i øvrigt ved FN's mellemkomst. Men der er kommet tre nye til: Afghanistans politi, Den Centralafrikanske Republik's patriotiske Oprørskomité for Retfærdighed og Fred samt Somalia Hizbul Islam.

FN-missionen i Tchad og Den Centralafrikanske Republik afvikles

FN's Sikkerhedsråd har besluttet at indstille virksomheden for FN's fredsbevarende mission i Tchad og den Centralafrikanske Republik (MINURCAT), som vil være helt afviklet med udgangen af året. Styrken er i sommer blevet reduceret fra 3300 til 2200, og den 15.

oktober påbegyndes evakueringen af resten, civile som militære FN-ansatte. FN's undergeneralsekretær for humanitære anliggender John Holmes har dog udtrykt stor bekymring over tilbage-trækningen af civilt FN-personel i det østlige Tchad. Det var hertil mindst 250.000 flygtninge fra Sudans oprørshærgede Darfur-provins var flygtet, da MINURCAT blev oprettet for to år siden. Det overlades nu Tchads politi at sørge for ro og orden dér.

Undtagelsestilstand i Egypten forlænget

Trods gentagne løfter om ophævelse af undtagelsestilstanden i Egypten er denne af landets parlament blevet forlænget med to år. Dvs. at mennesker fortsat kan anholdes og tilbageholdes i et ubegrænset tidsrum og uden anklage, at ytringsfriheden er begrænset, og at sikkerhedsdomstolene er i gang. Undtagelsestilstanden har været i kraft siden drabet på landets præsident Anwar Sadat i 1981. Dog vil undtagelsestilstanden kun blive benyttet i sager vedrørende terrorisme og handel med narkotika. Terrorismebegrebet er imidlertid meget elastisk. Ministerpræsident Ahmed Nazif har forklaret beslutningen med, at regeringen har svært ved at finde den rette balance mellem at beskytte nationen mod terror og tilgodese de borgerlige rettigheder. Dette problem plager også en række andre stater, uden at de dog af den grund har opretholdt undtagelsestilstand i så lang tid.

Dødsdomme over somaliske pirater ved yemenitisk domstol

Seks somaliske pirater er ved en domstol i Yemen blevet dømt til døden for forsøg på kapring af et yemenitisk olietankskib i Aden-bugten, mens seks andre er idømt ti års fængsel. De dødsdømte havde dræbt to søfolk under kapringsforsøget. I første halvår 2010 erobrede pirater i alt 27 skibe og tog 544 gidsler – et mindre fald sammenlignet med 2009. En række europæiske lande har i øvrigt truffet aftale med Kenya og Seychellerne om at retsforfølge tilfangede pirater. De har hidtil dømt hhv. 18 og 11 personer til straffe på omkr. ti års længde. Ca. 25 skibe fra NATO's flåde patruljerer Aden-bugten og forsøger at beskytte den tættrafik af handelsskibe.

Advarsel fra FN's Miljøprogram: Havene risikerer at være tømte for fisk om 40 år

Ifølge en rapport fra FN's Miljøprogram UNEP er omkring 35 mio. mennesker verden over beskæftiget med fiskeri fra i omegnen af 20 mio. fiskerfartøjer. Omkr. 170 mio. jobs afhænger direkte eller indirekte af fiskerisektoren. Men der fiskes alt for meget, og dette *rovfiskeri* har gjort et indhug i fiskebestanden på 30 pct. Værst er det, at mange regeringer subsidierer fiskerne og dermed animerer så meget fiskeri, at fiskebestanden ikke kan holdes. En række landes fiskeflåder er 50-60 pct. større end de burde være, påpeger UNEP. Der er således stor risiko for et

sammenbrud af verdens fiskeri omkr. 2050.

Serbien har overdraget general Mladic' dagbøger til Haag

18 notesbøger med i alt 3500 håndskrevne sider – den undvegne general Ratko Mladic' dagbøger fra perioden 1992-93 - er af den serbiske regering blevet overdraget anklagemyndigheden ved Straffetribunalet vedr. Eksjugoslavien i Haag. Serbiske sikkerhedsstyrker beslaglagde i februar dagbøgerne fra den lejlighed i Beograd, hvor Mladic' hustru bor. Anklagemyndigheden håber, at dagbøgerne vil sammenkæde såvel Mladic som den serbisk-bosniske politiske leder Radovan Karadzic med den langvarige belejring af den bosniske hovedstad Sarajevo, som drabet på 8000 bosniske mænd og drenge i 1995. Mladic er den ene af de to efterlyste topskikkelser fra Balkan-krigene i 1990'erne, som endnu ikke er pågrebet.

Højeste antal hjemstavnsfordrevne i verden i ti år

Over 27 mio. mennesker var i 2009 drevet på flugt inden for deres eget land – det højeste tal siden midten af 1990'erne, fremgår det af en rapport fra *International Displacement Centre (IDMC)*, en organisation dannet af Det Norske Flygtningeråd. Der kom sidste år 6,8 mio. flere således fordrevne til. Det står værst til i Sudan (5 mio. fordrevne), Colombia (ca. 4 mio.), Irak (2,8 mio.), Den demokratiske Republik Congo (knap 2 mio.), Somalia (1,5 mio.)

og Pakistan (1,2 mio.). Alle er de hærgede af borgerkrig eller langvarige regionale eller religiøst-inspirerede oprør.

Laveste antal hjemvendte flygtninge i 20 år

FN's Flygtningehøjkommissariat (UNHCR) ikke alene hjælper flygtninge i det fremmede, det bistår dem også med at vende hjem, når situationen i hjemlandet eventuelt har bedret sig. Men det var der ikke meget af i 2009. Kun 251.000 flygtninge – ud af 15,2 mio. i eksil – blev sidste år repatrieret, mens gennemsnittet i de seneste ti år har været en halv mio. om året. I alt 43 mio. blev tvunget til at flygte, enten inden for deres egne stat eller til et andet land, i 2009. Det land, som modtog flest asylansøgninger, var Sydafrika (222.000). I rapporten indgår også 6,6 mio. statsløse.

Bekymring for afrikanske flygtninge efter at Libyen har lukket UNHCR-kontor

FN's Flygtningehøjkommissariat (UNHCR) måtte i juni forlade Libyen efter ordre fra den libyske regering. De mange flygtninge fra overvejende afrikanske lande og Palæstina, undervejs i håb om at komme til Europa, kan herefter ikke gøre sig håb om megen støtte. I juni var der ca. 12.000. Flygtningene er spredt på ca. 15 lejre. UNHCR har været repræsenteret i Libyen siden 1991. De 26 medarbejdere kom overvejende fra Libyen selv. Libyen har ikke tiltrådt FN's flygtningekonvention af 1951 og har ikke hidtil haft noget system gearret til at behandle flygtningesager.

FN-ekspert bekymret over begrænsninger i Sydkoreas ytringsfrihed

Det står skralt til med ytringsfriheden i Sydkorea, hvis man skal tro Frank la Rue, FN's særlige rapportør om fremme og beskyttelse af ytringsfrihed. Trods indførelsen af flerpartisystemet i landet i 1987 stiger antallet af tiltaler for retten vedrørende denne frihed, hedder det. Det drejer sig bl.a. om ytringsfriheden på Internet, ytringsfriheden forud for valg og for offentligt ansatte. Han anbefaler Sydkorea at afskaffe straf for ærekrænkelser i henhold til straffeloven og i det hele taget indføre en 'tolerancekultur' over for kritik. La Rue tilbragte 12 dage i Sydkorea, men havde ikke held til at møde nogen som helst af landets spidser, hverken præsidenten, ministerpræsidenten eller rigsadvokaten.

FN vil skaffe Sri Lankas krigsenker jobs

FN's særorganisation for industriudvikling UNIDO er gået i gang med at skaffe jobs til de mange sri lankanske kvinder, der er blevet enker som følge af borgerkrigen 1983-2009. Omkr. 40.000 kvinder ser frem til, at UNIDO gennem teknologioverførsel til fordel for små og middelstore virksomheder giver dem jobmuligheder. Megen ejendom og mange virksomheder blev ødelagt under kampe mellem det singhalesiske befolkningsflertal og det tamilske mindretal. UNIDO's generaldirektør Kandeh Yumkella er af den opfattelse, at Sri Lankas industri har potentiale til at konkurrere på de internationale mar-

keder, selv om en del af landets infrastruktur skal genskabes.

Eritrea og Djibouti enige om at afslutte grænsestrid

Eritreas præsident Isaias Afwerki og hans kollega fra Djibouti, Ismail Omar Guelleh underskrev i juni en aftale om bilæggelse af den grænsestrid, der siden 2008 har forpestet forholdet mellem de to lande ved Afrikas horn. Der er tale om et område ved navn Doumeira, som dengang blev okkuperet af Eritrea. Kampe i området har krævet 35 dødsopfre og et lignende antal sårede. Emiren af Qatar, sheikh Hamid Bin Khalifa al-Thani, stod bi, da de to præsidenter lovede hinanden at forhandle sig til rette om det ikke ordentlig afmærkede områdes rette tilhørsforhold.

EU-støtte til FAO's program for større fødevareresikkerhed

Den Europæiske Union (EU) har skudt yderligere 13,2 mio. euro ind i det program til fremme af landbrugsproduktionen i u-landene, som FAO, FN's særorganisation for levnedsmidler og landbrug, har iværksat. Herved kommer EU-bidraget op på i alt 228 mio. euro. Der er skrigende behov for flere investeringer til gavn for småbrugere i fattige udviklingslande. I Bangladesh f.eks. skal 7,5 mio. euro gå til fremme af fødevareresikkerheden hos 80.000 landmænd og fiskere. Pengene går til såvel uddannelse som til indkøb af landbrugsmaskiner, såsæd og gødning. 3 mio. euro går til 72.000 landbofamilier (500.000 mennesker) i Niger, der er

ramt af tørke. 2,7 mio. euro skal gå til bekæmpelse af kvægst.pest.

FN-mandatet til overvågning af Nordkorea-sanktioner forlænget

FN's Sikkerhedsråd har forlænget mandatet for det ekspertorgan, som overvåger sanktionerne mod Nordkorea. Det drejer sig om den vedvarende atomtrussel, foranlediget af den atomprøvesprængning, landet foretog tilbage i 2006. Nordkorea er efterhånden en del gange blevet pålagt at indstille den produktion af masseødelæggelsesvåben, det er i gang med. Sanktionerne indebærer skrappe inspektion af skibe for at hindre tilførsel af materialer til missiler. Ekspertgruppen skal aflægge en rapport til Sikkerhedsrådet om situationen inden 12. november i år.

Røde Kors yder førstehjælp til Taliban

"I krig og fred barmhjertighed" lyder ét af det internationale Røde Kors' mottoer. Således er der intet mærkværdigt i, at Røde Kors i Afghanistan har understøttet Taliban i førstehjælp, og i at det har forsynet disse oprørere med medicinsk udstyr, således at dets sårede krigere har kunnet behandles. Over 70 talibaner har nydt godt af dette. Den internationale Røde Korskomité (ICRC) be-

gyndte med dette, da regulære slag, landmineeksplosioner og vejspæringer hindrede mange mennesker i at nå et hospital. Mens en talsmand for NATO i Kabul udtrykker respekt for det humanitære arbejde, ICRC udøver på upartisk basis, tager en talsmand for Kandahars lokaleregering afstand herfra, for "Taliban fortjener ikke at blive behandlet som mennesker, de bortfører folk og behandler dem værre end dyr".

Politivold i Papua New Guinea foruroliger FN

Det er blevet fast praksis at tæve folk, når de er blevet anholdt af politiet i stillehavsstaten Papua New Guinea. "Denne regelmæssige udøvelse af politivold, som regel kort efter anholdelsen, er ofte så voldsom, at den må betegnes som tortur", udtaler FN's særlige rapport om tortur, professor Manfred Nowak, efter at have tilbragt 12 dage i denne stat. At cellerne i arresthusene er overfyldte, de hygiejniske forhold forfærdelige, og at fangerne sover på gulvet uddyber billedet af forhold, som desværre hersker mange steder i verden. UNICEF, FN's Børnefond, har forgæves forsøgt at gøre en indsats for fængslede unge lovbrydere

BØGER anmeldt af Henrik Døcker

Med Nina på ufarlige eventyr i Yemen

Nina Rasmussen: *Min arabiske rejse*, 251 sider, Rosinante.

Det gyser normalt i én, når man hører Yemens navn nu om dage – der er borgerkrigs-lignende tilstande, stor nød, vældig FN-formidlet nødhjælp, ikke blot tvangsægteskaber, men også børnetvangsægteskaber, farlig terror, bortførelse af udlændinge... Men hvor Danmarks kendteste kvindelige eventyrerske *Nina Rasmussen* kommer frem, er der tilsyneladende fred og ingen fare. Selv om hun - som undertitlen angiver - rejste i fodsporene på den navnkundige danske opdagelsesrejsende Carsten Niebuhr, der deltog i en videnskabelig ekspedition hertil for 300 år siden, kunne hun jo godt have mødt nogen, der brugte deres krumsabel til andet end manddomspryd!

Men nej, den ukuelige, nu 68-årige kvinde kommer ifølge beskrivelsen ikke i nærheden af noget af det grumme, om end en hotelportier fortæller lidt om bortførelser. Hun gør så også meget for at "falde i med tapetet" på disse breddegrader: Hun ifører sig den stærkt camouflerende kvindelige klædedragt, her kaldet *balto*, som vel nærmest er en niqab.

Det værste er, at det er mægtig varmt at rende rundt i! På den måde erhverver hun sig imidlertid yemenitiske venin-

der og trænger ind i den for vesterlændinge nærmest ukendte arabiske kvindeverden. Men hun må vedgå, at klædedragten er upraktisk – hun mister således under en byvandring forbindelsen med sin tilslørede veninde og kommer til at gå efter en hel anden kvinde!

Forfatteren, der har givet levende beskrivelser fra andre enerejser til så fremmedartede lande som Iran, Albanien og Saudi-Arabien, sparer i sandhed ikke sig selv. Det er tålmodighedskrævende sådan at begive sig ud i provinsen, i lejede biler, med primitive busser ofte til overnatning på kedsommelige herberger. Kedsomheden kan ikke undgå at indfinde sig, særlig når man, som hun, ikke rigtig mestrer arabisk.

I bogen her skabes en vis afveksling ved at indføre små udpluk fra Niebuhrs rejsedagbog, når hun er nået til nogle af de steder, hans rejsegruppe besøgte i 1700-tallet. Hans ledsagere døde én efter én af alvorlige tropesygdomme, så han var den eneste, der i 1767 kunne vende hjem til kong Christian VII med summen af de kundskabshungrende opdagelsesrejsendes indhøstede viden om det, der siden ved en tilsyneladende fejloversættelse blev betegnet som "Det lykkelige Arabien" (rigtigt opererede araberne på stedet med betegnelsen "Det Sydlige Arabien", som altså blev misforstået).

Nina Rasmussen havde så meget rejsebacille i sig, at hun for få år siden konverterede til islam for at få mulighed for at besøge Mekka – hvilket er umuligt for ikke-muslimer. Det er dog ikke ”steget hende til hovedet”, hun betegner sig som ikke-troende muslim. Den gamle christianit og skuespiller i gruppen ”Solvognen” har i øvrigt også sin egen frie seksualmoral, som – i overensstemmelse med sin danske familie – ikke hindrer hende i at begive sig ud på amourøse eventyr, hvad der utvivlsomt har været kærkomment efter mange dage i ensomhed på små gudsforgæede, steghede steder.

Rejsen rundt i Yemen går både til hovedstaden Sanaa og den gamle kaffeby Mocca – sidstnævnte hører til de ikke få steder, hvor hun må erkende, at her *var* engang noget at fordybe sig i arkitektonisk og på anden måde, og til den østlige del nær grænsen til Saudi-Arabien. I Sanaa er hun til bryllup, i Aden må hun rykke ind på et moderne hotel for at få etableret nogle kontakter. Vi hører også om den meget udbredte tygning af *khat*, dette lettere euforiserende stof, som nærmest er et nationalt kendetegn for Yemens mandlige befolkning. Ikke just noget, der animerer virkelysten.

Der er megen fattigdom og mange urealiserede drømme hos de mennesker, Nina Rasmussen møder. Men småbyerne, stederne og de enkelte storbyer og deres indbyggere er her levendegjort, baseret på egne oplevelser. Mange træk af det yemenitiske hverdagsliv er hermed skildret for første

gang på dansk. Man må ty til andre værker for at få sat tal og årstal på Yemens tragiske virkelighed lige nu.

Perspektiv på striber af statsoverhoveder

Benedicte Valentiner: *Præsidenternes danske værtinde*, 392 sider, Lindhardt og Ringhof.

Et særligt indblik i statsoverhoveders og regeringschefers væremåde er temaet for denne usædvanlige bog. Det skulle nemlig times en dansk-født kvinde, *Benedicte Valentiner*, i 13 år, 1988-2001, at være direktør for de amerikanske præsidenters gæstebolig, Blair House, og det har hun så beskrevet sådan, at det både er oplysende og underholdende. Det fine ved det er, at hun giver livlige øjebliksbilleder tilligemed passende doser af orientering om de politiske forhold i de lande, de besøgende koryfæer kommer fra.

Forfatteren har siden sit 24. år boet i USA, og er i dag amerikansk statsborger. Hun følte, at hun var kommet så langt væk fra skriftlig dansk, at hun skrev bogen på engelsk, mens hendes danske forlag så fandt én til at oversætte teksten til dansk. Skæbnen har villet, at hun endnu ikke har fundet en amerikansk forlægger. Det ville være sært, om det ikke lykkedes – amerikanerne er utvivlsomt lige så ivrige som danskerne efter at få et kig bag kulisserne i det fashionable gæstehus, der ligger ganske tæt ved Det Hvide Hus i Washington.

Af de fire præsidenter, Benedicte Valentinier kom til at tjene under, Ronald Reagan, George Bush (den ældre), Bill Clinton og George Bush (den yngre), er der vist ingen tvivl om, at den næstsidste vare hendes favorit, og den sidstnævnte den hun mindst agtede - ja, hun forlod, så vidt jeg kan forstå, bl.a. jobbet på grund af ham. Det tjener i det hele taget hendes bog til ære, at hun er ærlig og ikke kun serverer benevolente banaliteter.

Der uddeles ris og ros både til de magtfulde personligheder og til de administrative chefer i Udenrigsministeriet, hvoraf nogle kunne være meget formelle, forstår man. Forfatteren har alle dage ført detaljeret dagbog, og det bærer denne bog da også præg af. Hun har sans for detaljerne, og en lyst til at nå ud i alle hjørner: F.eks. er alle hendes medarbejdere, en del, som hun selv, med udenlandsk baggrund, nævnt ved navn i bogen. Med megen pligtfølelse, men også et passende forråd af humoristisk sans har hun, så vidt man kan se, sikkert styret sine "tropper" under højest forskelligartede gæsters ophold.

Interessant er det at følge, hvordan en organisator af en så fornem husholdning, som den amerikanske præsidents - i bogen pudsigt nok benævnt ved et forældet dansk udtryk '*hofholdning*' - klarer den, når uforudsete hændelser indtræffer og 'truer' den planmæssige gennemførelse af et statsbesøg. Som f.eks. forud for den chilenske præsident Eduardo Freis besøg i juni 1994.

Knap fem timer før hans stipulerede ankomst til Blair House pågribes en undsluppen forbryder, dog iført håndjern og fodlænker, i voldgraven uden om gæsteboligen. Knap fire timer før gik røgalarmen på grund af et sprængt varmtvandsrør. Adskillige tæpper var blevet våde, en del blomster, som var anbragt i kølerum, var visnede på grund af en defekt ledning osv., osv.

At Bill Clinton er noget af en helt hos denne forfatter, træder pænt tydeligt frem. Hun videregiver således en udtalelse af en ægyptisk informationsminister, El Baz, der mente, at "Clinton ville gå over i historien som den mest intelligente og mest fremragende præsident. "Han tøver ikke og kan svare dybsindigt på mange spørgsmål lige efter hinanden. Hvor trist, at man går så højt op i privatliv her (altså i USA)", hedder det.

Af de mange besøgende skal kun nogle enkelte her nævnes: Den charmerende, engelsk-talende, franske præsident Jacques Chirac, som under studier i USA havde haft et job på McDonalds, den tjekkiske Vaclav Havel, der berusede sig og kom op at toppes med konen, som ikke ville dele værelse med ham, den zaireske (congolesiske) præsident Mobuto, der kom med kæmpefølge og også fik besøg af fire kraftige, vulgært udseende døtre, den ikke særlig høflige kong Hassan af Marokko, som havde 71 flasker opstillet på sit badeværelse, eller den høflige Nelson Mandela.

Vi får mange små bidder af relevant nutidshistorie med i købet. Den sydkoreanske præsident Kim Dae-Jung, kaldet Østens Mandela, slæbte på fødderne, hvilket skyldtes eftervirkningerne af et attentat mod ham under en valgkamp. Kim fik i 2000 Nobels Fredspris for sin såkaldte "solskinspolitik". Den hyppigste gæst fra Mellemøsten var den gemnytlige egyptiske præsident Hosni Mubarak, hvis følge imidlertid optrådte rimelig kønsdiskriminerende – de blev unaturligt 'opstemt' ved at se dameben! Da Saudi-Arabiens hersker, prins Abdullah bin Abdul Aziz al-Saud, kom på besøg, var forhåndsinstruksen til det kvindelige personale: Vis så lidt ben som muligt, vær ærbart påklædt!

Vi får også med, at den russiske præsident Boris Jeltsin i plørefuld tilstand, og kun iført underbukser ved midnatstid, var kommet på afveje – ud til en garage ved Blair House til ikke ringe opstandelse for sikkerhedsvagterne. Der blev i det hele taget drukket bravt under russernes besøg i Blair House; forholdet til USA var godt og forventningerne til det nye Rusland præget af stor optimisme. Jeltsin stod for politisk frihed, men havde, som forfatteren bemærker, mindre held med at forme sit land og opbygge de institutioner, som er nødvendige for at regere (vel underforstået: på demokratisk vis).

Men som allerede nævnt byder fremstillingen på rimelig udenrigspolitisk orientering og såmænd også forfatterens egne små bemærkninger hertil. Hun er bevidst om, at de første spirer

til Marshall-planen, lanceret i 1947, blev til i en bestemt spisestue i Blair House, og hun funderer over, om USA burde have kastet sig ud i en lignende økonomisk genrejsningsplan for det Rusland, som efterfulgte Sovjetunionen. Det skulle ikke så være, og efter hendes opfattelse forspildtes en stor mulighed – det synes sandsynliggjort ved den nuværende russiske præsident Vladimir Putins autokratiske styre.

'Mrs. V', som Benedicte Valentiner med vanlig amerikansk korthed benævntes af Blair House-personalet, skulle i sandhed få en usædvanlig karriere, baseret på grundig uddannelse i hotelbranchen. Jeg tør tro, at hendes stil og arbejdsvilje har modsvaret de bedste amerikanske forventninger. Hertil hører også en åbenhed og selvbevidsthed, som karakteriserer mange amerikanere.

En dansk teolog, som kom til at præge u-landsbistanden

Jørgen Harboe: *Manden der ville frelse verden - Historien om Kaj Baagø*, 416 sider, Kristeligt Dagblads Forlag.

Det er en fin og velskreven bog, u-landsjournalisten Jørgen Harboe har leveret om den begavede og usædvanlige danske teolog Kaj Baagø. En mand, som talrige u-landsengagerede, danske journalister vil mindes med veneration. Få véd så meget om dansk u-landsbistand som netop denne forfatter, der i øvrigt tidligere i en lang række bøger malende har beskrevet u-landenes mange problemer. Det er også fortjenstfuldt at riste en rune over en

personlighed, som i vidt omfang kom til at præge karakteren af dansk u-landsbistand i dennes tidlige fase.

Men jeg kan ikke undgå at stille (i hvert fald mig selv) det spørgsmål, om Baagø nu også er/var en så stor personlighed, at der i dag er nysgerrighed nok om ham til at retfærdiggøre en hel bog? Det skyldes til en vis grad, at *u-landsbegrebet* efter ophævelsen af bipolariteten i denne verden (Sovjetunionens 'bortfald') har undergået en forandring, er blevet nedprioriteret, nogle vil måske endog hævde: ikke rigtig eksisterer mere.

Kaj Baagø (1926-1987) var kort fortalt en lynende begavet teolog, der imidlertid efter erhvervelsen af den teologiske doktorgrad besluttede sig for at blive missionær. Det blev i Indien, hvor han så også (i Bangalore) blev titulær professor. Forfatteren, som har et stor kendskab til netop Indien, er mand for at beskrive, hvad det var for en verden, Baagø begav sig ud i: 250 års protestantisk mission fra 1706 til selvstændigheden i 1947 havde ganske enkelt været en fiasko! Blot otte mio. (eller 2,5 pct.) af Indiens dengang 350 mio. indbyggere var kristne.

Men missionsstationerne øvede gennem deres skoler og klinikker en betydelig *kulturpåvirkning*. Formanden for det indiske Kongresparti (det parti, Nehru kom fra) konstaterede i 1948: "Den sidste britiske soldat har forladt Indiens jord, men missionærerne er her stadig. Jeg håber, de bliver, for de har gjort det godt". Kaj Baagø var udsendt

af Dansk Missionsselskab og var oprindeligt ikke optaget af, hvad der dengang hed "bistand til de underudviklede lande" Han befandt sig åndelig talt i en anden verden.

Da han første gang kom på 'hjemmebesøg', dvs. da han med sin familie vendte tilbage til Danmark for en kort stund i 1964, havde piben imidlertid fået en anden lyd: På Missionsselskabets årsmøde i Herning sagde Baagø rent ud, at den mission, selskabets medlemmer støttede, afspejlede en vestlig kolonialitet, der ikke længere havde bund i virkeligheden. Men som Harboe prægnant bemærker: Ét var som Baagø at konstatere, at missionen var havnet i en blindgyde, men hvordan skulle man komme ud derfra?

Bortset herfra døjede Indien med vældige problemer: Helt frem til 1980'erne producerede indisk landbrug ikke nok korn til at brødføde den voksende befolkning, underernæringen var kronisk, og hver gang monsunregnen slog fejl, sultede en stor befolkningsmængde. Landet var ved at blive permanent afhængig af amerikansk godgørelse. Udviklingen af de højtydende kornsor-ter (*den grønne revolution*) vendte imidlertid billedet, således at Indien helt frem til 2006 havde overskudsproduktion og altså kunne eksportere.

Da det danske finansudvalg i 1966 så på projekter i Indien, havde Baagø sit første møde med danske bistandsfolk, og snart efter fulgte hans beslutning om at afbryde sin missionærgerning.

Kursen var i realiteten sat mod en position i bistandsverdenen, men det skulle være i Indien.

Tidspunktet var alt taget i betragtning gunstigt, eftersom Folketinget i 1967 vedtog en fem-årsplan, hvorigennem u-landsbistanden skulle hæves til 1 pct. af bruttonationalindkomsten, hvilket var lig med en syvdobling sammenlignet med niveauet 1964/65. I 1968/69 var bistanden oppe på 288 mio. kr.

Baagøs første job i Udenrigsministeriet blev dog som bistandskonsulent i København – men med mange rejser til projekter i Indien, Pakistan og Bangladesh. I al hans virksomhed kom Noakhali-projektet til at optage ham mest. Der var tale om et 'integreret egnsudviklingsprojekt', som i de første år omfattede 800.000 mennesker. Sidenhen øgede dansk bistandsadministration sine forpligtelser her til at omfatte fire mio.! Ved sin afslutning i 1992 havde projektet beløbet sig til i alt 400 mio. kr. Forfatteren beretter ærligt, at det ikke er lykkedes ham at opspore nogen udtalelser eller skriftlige meningstilkendegivelser om just dette projekt.

Sådanne 'manglende udsagn' konstateres flere steder i teksten. Og det må kaldes en svaghed ved bogen, at den ikke særlig udstråler Baagøs meninger om dit og dat. Der er netop sådanne personlige ytringer, som kan medvirke til at skærpe interessen for en ny læser! Men Baagø var en god problemknuser, ikke mindst da millioner af flygtninge

fra den nye stat Bangladesh strømmede ind i Indien i kringlede forløb, hvorunder det også måtte erkendes, at nogle dansk-støttede bistandsprojekter slog fejl, opretholdt Baagø et påskønnet godt samarbejde med dagspressen. Han modtog endog u-landsjournalisternes særlige pris, bl.a. fordi han hele vejen igennem lagde vægt på en åben debat om de fattige landes problemer.

Han sluttede sin karriere som ambassadør i Indien, men meget tyder på, at det var ham en skuffelse. Der var for meget ceremonielt at deltage i. Efter hans død har det danske bistandsbillede ændret sig en del – således at det danske engagement (sammen med andre nationer) i ikke ringe omfang udfoldes ved at bruge militær magt i fattige stater. Forfatteren konstaterer kortfattet, at opmærksomheden er fjernet fra "det ikke-voldelige bistandsarbejde, der var Baagøs sag".

Nuvel, tiderne var også andre! Det må være tilladt at konstatere, at den omsiggribende terror i flere lande, især i Mellemøsten og Vestasien, har nødvendiggjort vestlige interventioner. Dét presser naturligvis det mere "almindelige", fredelige udviklingsarbejde. Men også utrættelige fredsvener i stil med Jørgen Harboe må vel erkende, at der må træffes særlige forholdsregler, når f.eks. pigeskoler nedbrændes, alene fordi de er pigeskoler? Det er et helt andet tema, som Harboe utvivlsomt kunne skrive en anden god bog om!

Det barn blev til noget stort!

Ellen Johnson Sirleaf: *Det barn bliver til noget stort*, 452 sider, Verve

Der er faldet ro over Liberia, et land som verden før den blodige borgerkrig 1989-96 ikke hørte meget til. Og der er næppe tvivl om, at den nuværende præsident *Ellen Johnson Sirleaf* har en stor del af skylden for, at der nu i en år-række ikke har været meldinger om voldelige sammenstød fra hendes land. Den grusomme slagter Charles Taylor, hendes forgænger på præsidentposten, er stillet for den særlige FN-støttede domstol vedr. Liberias nabostat Sierra Leone, hvis borgerkrig han også var involveret i.

Der sidder et godt hoved på Ellen Sirleaf, som stammer fra én af de sorte amerikanske familier, der vendte tilbage til Afrika, da Liberia blev grundlagt i begyndelsen af 1800-tallet. Efter en økonomisk uddannelse i sit hjemland studerede hun videre i USA, kom tilbage og virkede i to korte periode som hhv. vicefinansminister og finansminister. Hun kom senere igen til USA, og virkede i en periode i en overordnet stilling i en bank i Kenya for derefter at træde i FN's tjeneste, først i Verdensbanken og siden hen ved Udviklingsprogrammet UNDP med titel af assisterende generalsekretær.

Siden den nu 71-årige kvinde i 2005 blev valgt til sit lands præsident, har hun måttet bekæmpe mange af dets indgroede onder: I år har hun således måttet fyre sin informationsminister,

som skaffede sig indtægter via fiktive ansatte i sit ministerium, hendes egen bror blev også vist vintervejen som indenrigsminister på grund af bedrageri, fem andre ministre er kommet i rigsrevisionens søgelys, fordi der ikke har kunnet gøres rede for udgifter til millioner af dollars.

Hun er den første til at beklage, at FN bruger så meget som én mio. \$ om dagen på de 8000 FN-soldater, der stadig er i landet. "Tænk, hvis de penge blev brugt til udvikling", skriver hun.

Det er først nu, at Afrika - to generationer efter kolonitiden - er ved at tage ansvaret for sin egen skæbne. Oven på den blodige borgerkrig og lovløshed, hvor 250.000 blev dræbt, har hun på fire år fået hævet Liberias nationalbudget fra 80 mio \$ til 350 mio. \$ i dag, samtidig med at Valutafonden (IMF) har givet tilsagn på en kredit på 4,9 mia. \$. Der bygges som aldrig før i hovedstaden Monrovia. Alt tyder på, at Sirleaf genopstiller til præsidentvalget i 2011.

Den udførlige beskrivelse af Siurleafs liv og virke kan til tider virke lidt tør, men det er en helt igennem ærlig, detaljeret redegørelse, hvis pointe er, at hun bestandig har været klarhjernet og forudseende og haft en evne til *ikke* at befinde sig på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt. Hun fristedes ikke af regeringsposter, da det var farligt, hun havde haft visse kontakter med James Taylor, da han tidligere var salonfähig, men undgik at komme for tæt på ham osv.

Hun fortæller, at hun mange gange er blevet spurgt, om hun ville have opnået mere eller mindre, hvis hun havde været en mand. Hun er overbevist om, at hun havde opnået meget, meget mindre

”Jeg var forud for min tid, men jer er ikke længere alene”, konstaterer hun. Sirleaf har meget at være stolt af, ikke mindst af at nedbryde barrierer. Hun har som andre politiske ledere i den gamle ’tredje verden’ også været fængslet, og hendes børn led på grund af hendes fravær for at passe karrieren. Men hun repræsenterer om noget håbet for det nye Afrika.

Kvindelig soldat med kontakt til afghanske medsøstre

Ann-Cathrine Riebnitzky: *Kvindernes krig*, 288 sider, Politikens Forlag

Denne bog om dansk krigsdeltagelse i Afghanistan fortjener opmærksomhed, fordi det lykkedes forfatteren i sin egenskab af sprogofficer at etablere kontakter med de ellers sky kvinder i Afghanistan. Hvem drømmer ikke om at ”gøre en forskel” i det borgerkrigshærgede Afghanistan? Der er liv, selvoplevelse og en god portion direkte tale i denne bog!

Nok er en del vestlige lande i *krig* i Afghanistan, men det er efterhånden en udbredt opfattelse, at denne indsats ikke kan vindes med militære midler. Ann-Cathrine Riebnitzky tilbragte i alt 14 måneder i den udsatte Helmand-provins, først som soldat, siden hen

som rådgiver for det danske udenrigsministerium. Hun skabte i denne periode mange bemærkelsesværdige kontakter og skaffede sig vigtig viden.

En snak med nogle unge mænd i en landsby åbenbarede f.eks., at en del af dem havde dybe bekymringer, fordi prisen på brude er steget så voldsomt – helt op til 10.000 dollars. Det kræver flere års opiumsdyrkning på små jordlodder! Et andet sted møder hun en kvinde, der ikke kan blive skilt, fordi hendes mand har forladt hende, og hun ikke véd, om han stadig lever. Selv efter Talebans rædselsregimente trækkes afghanerne med mange kunstigt skabte barrierer for en problemfri tilværelse.

Det er spændende at følge Anne-Cathrine Riebnitzkys bestræbelser på at føre kvinder sammen til ganske enkelt at forbedre deres vilkår. I første omgang bruger de op mod en snes kvinder næsten kun tiden til at brokke sig. De har svært ved at finde på, hvad mulige projekter skal handle om. Men de vil alle sammen gerne tjene egne penge, men de er fuldstændig afhængige af deres mænd. Men så beslutter én af dem sig for at åbne en skønhedssalon.

Kvindernes afhængighed af mændene gør dem til andenrangs borgere i mange henseender. De taber altid retssager, fordi de ikke har penge til at bestikke dommerne, de har ingen autoritet, de bliver ikke taget seriøst. Det bliver klart for forfatteren, at man i indsatsen i Afghanistan må skelne mellem *stabilisering* og *udvikling*. Det første handler om

at give folk en fornemmelse af ro og sikkerhed, og at gøre fremgangen synlig for befolkningen. Udvikling er derimod en proces, der tilsigter at ændre samfundsordenen og dennes prioriteter, kort sagt noget, der næsten altid udløser konflikter.

En udenlandsk økonom på besøg i Afghanistan påpeger, at noget af det mest effektive, man kunne gøre, var at give narkobagmændene incitament til at investere i lovlige økonomier i Helmand. Hvis opiumsbaronerne over en årrække kunne skifte til at blive lovlydige rigmænd og bevare den magt, de allerede har på grund af traditioner og kultur, så kvæles opiumsøkonomien langsomt indefra. For som forfatteren skriver, er det i længden ikke rentabelt at blive ved med at tjene penge på ulovlige aktiviteter, samtidig med at Afghanistans politi og retsvæsen langsomt bliver bedre.

Der er mange eksempler på Talibans vanvid – såsom da de prøvede at sabotere asfalteringen af en vej – og på danske journalisters frustration over ikke at kunne interviewe alle mulige mennesker på egne betingelser eller danske eksperter bedreviden, langt fra de barske vilkår - i f.eks. Helmand. En bog om en modig kvinde, der mere end én gang har været tæt på farlige situationer, og som kan bekræfte, at hjælpende hænder fra udlandet ofte har været de afghanske kvinders eneste chance for at få ændret deres livsvilkår.

Var der for mange myter om sejrher- terne i 2. Verdenskrig?

Laurence Rees: *Stalin, nazisterne og Vesten*, 402 sider, Jyllands-Postens Forlag.

For meget om Sovjetunionens rolle i 2. Verdenskrig er blevet fortiet, påpeger forfatteren til denne bog, den britiske BBC-journalist Laurence Rees. Og sandt er det, at først Sovjetunionens sammenbrud omkr. 1990 har gjort det muligt at få adgang til en del arkivmateriale, som viser det sande, hæslige, ansigt hos Vestens krigsallierede mod Tyskland: Diktatoren Josef Stalin. Så selv om mange belæste nutidsmennesker mener, at de er fuldt orienterede om sovjet-kommunismens vederstyggelighed også før f.eks. 1945, er mange enkeltheder alligevel underbelyste.

Spirerne til Sovjetunionens anti-polske holdning skal søges tilbage i det militære opgør mellem den nyslåede sovjetrepublik og det genskabte Polen efter 1. Verdenskrig. Den polske general Josef Pilsudski, som senere skulle blive præsident, ville trænge Polens grænse mod øst så langt som muligt, og det lykkedes til sidst polakkerne, efter svære kampe, at bemægtige sig de vestlige dele af Hviderusland og Ukraine - hvilket blev bekræftet på en allieret konference i 1923. Sovjets senere udenrigsminister Molotov havde dette i bagtankerne, da han betegnede Polen som "Versailles-traktatens monstrøse horeunge".

Ikke-angrebspagten mellem Nazi-Tyskland og Sovjetunionen i 1939 var forudsætning for den deling af Polen,

som 70 års dagen for Katyn-massakren i år og den tidligere (også i *FN-forbundets Nyhedsbrev* anmeldte) danske bogudgivelse (Anna Elisabeth Jessen: *Kraniet fra Katyn*) har mindet os om. Rees beretter bl.a. om den moralske forlegenhed, som polakkerne i det nu sovjetisk-besatte Østpolen, hensatte den britiske regering i. Briterne havde forpligtet sig til at undsætte Polen mod "et hvilket som helst angreb", men en hemmelig protokol begrænsede indsatsen til at være mod tysk angreb. Man kan roligt sige, at *realpolitik* i form af tavshed fra officiel britisk side sænkede sig over den side af sagen.

Allerede i slutningen af november 1939 blev alle borgere i Østpolen (40 pct. af dem var af polsk herkomst) gjort til sovjetborgere. Rees har fundet ganske enkelte, stadig levende fra den tid og citerer udsagn om vilkårlig vold, fængslinger og deportationer. 100.000 mennesker blev anholdt kort efter, skønmæssigt 300.000 blev deporteret til fjerne egne af Sovjetunionen. Offentligheden i Vesten vidste ikke meget om dette, men da Sovjet ville have den østlige del af Finland, rejste der sig et ramaskrig i mange lande (også Danmark), og en del unge mænd drog som frivillige til Finland for at kæmpe sammen med finnerne. Men Finland måtte overgive sig og slutte fred.

Da Tyskland 22. juni 1941 gik til angreb på Sovjetunionen, reagerede formanden for folkekommissærernes råd, Josef Stalin, meget ejendommeligt. Han trak sig tilbage til sin datja (sommerhus),

han fik Molotov til over radio at meddele befolkningen, at tyskerne havde angrebet, politbureauet var helt i vildrede med, hvad den mægtige mand havde i sinde. Til sidst, den 30. juni, begav inderkredsen: KGB-chefen Beria, handelsminister Mikojan og Molotov sig ud til datjaen, hvor Stalin spurgte dem, hvorfor de var kommet. Rees funderer over, om diktatoren måske troede, at han var afsat? Han påtog sig formelt ledelsen af krigsførelsen.

En række store nederlag drev - mere eller mindre - vest- og østmagterne sammen, om ikke ligefrem i armene på hinanden: Kiev, Kharkiv, Tobruk, Stalingrad, Kursk. USA's præsident Roosevelt mente selv bedre at kunne "håndtere" Stalin end den britiske premierminister Churchill - hvilket skulle føre til en række ejendommelige situationer, hvor sidstnævnte søgtes holdt uden for visse stormagtsmøder. Samtidig bevarede den selvbevidste amerikaner nogle meget løst underbyggede ideer om sovjetdiktatoren som "den hyggelige onkel Joe". Først og fremmest insisterede Stalin nu på, at vestmagterne skulle skabe den såkaldte "anden front" (en "aflastningskrigsskueplads", således at den tyske krigsmaskine svækkedes østpå) og dernæst at de skulle love at anerkende de nye grænser i Østeuropa til cementering af de sovjetiske landvindinger.

Da Molotov i 1942 kom til forhandlinger i Washington, havde han i sin kuffert en stor humpel rugbrød, en pølse og en pistol. Amerikanerne antog, at

dette var en terrorist' typiske "rejseudstyr". Ak ja, det var dengang. Bogen beskriver i mange interessante detaljer, hvordan vestmagterne prisgav polakkerne, deres eksilregering i London og deres politiske leder Mikolajczyk. Stalin løj rask væk om den skæbne, der var overgået de mange forsvundne polske officerer og reserveofficerer (dem, der dræbtes i og omkring Katyn) og gjorde alt for at spænde ben for den polske hjemmehærs aktiviteter med den hensigt at hindre frie valg og demokrati i efterkrigstidens Polen.

Men både Roosevelt og Churchill lod sig vildlede. Sidstnævnte sagde til nogle af sine ministre "Stakkels Chamberlain [Churchills forgænger som premierminister, red.] troede, at han kunne stole på Hitler. Han tog fejl. Men jeg tror ikke, at jeg tager fejl med hensyn til Stalin... han havde været oprigtig, han mente det godt over for verden og Polen". De havde mødtes på Jalta-konferencen i februar 1945. Roosevelt gik endnu længere: Aftalen om oprettelsen af De Forenede Nationer indebar ifølge ham endog "afskaffelse af indflydelsessfærerne i Europa." Forfatteren citerer det russiske dagblad *Pravda*s kommentar, hvori det hed, at ordet "demokrati" betød noget forskelligt for

forskellige folk, og at hvert land kunne "vælge" den version, det foretrak. I virkeligheden vidste briterne og russerne udmærket, at Efterkrigseuropa i høj grad ville dreje sig om henholdsvis Vestens og Østens indflydelse, ikke mindst i Østeuropa, man havde endog drøftet procentsatser herfor.

Meget af det, Rees opruller, forekommer måske velkendt, men det er hans detaljer, man skal hæfte sig ved. Ingen kan herefter tvivle på, at det folk, for hvis skyld Storbritannien og Frankrig gik i krig: Polen, kom ud af krigen med alle illusioner bristet. Det var om noget "Victims of Yalta" - "ofre fra Jalta" (som titlen på en kendt bog af Nikolay Tolstoy lyder). Forfatteren slutter således: "Vestmagterne ville vinde krigen med de mindst mulige omkostninger og for at nå dette mål indgik de en alliance med Djævlén". Den almindelige og populære myte, krigen har været omgivet af, går ud på at gode, brave mennesker kæmpede mod onde. Spørgsmålet er, om andre end Churchill og Roosevelt kunne have gennemskuet Stalin eller havde haft mod til at sætte sig op mod ham, og således sikret polakkerne virkelig frie valg samt medbestemmelse om Polens østgrænse efter krigen. Det nægtede man dem.